САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА
ОГНИ НЮРБЫ

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

12+

2022 сыл
Кулун тутар
3 күнэ
Чэппиэр
8 №
(11981)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун “Ньурба” (”Огни Нюрбы”) хаһыат редакцията” автономнай тэрилтэ

С Международным женским днем!

Дорогие женщины Нюрбинского района!

От имени руководства МР «Нюрбинский район» и от себя лично от всей души и сердечно поздравляю всех представителей прекрасной половины с Международным женским днем!

В этот по-весеннему светлый и радостный день мы чествуем наших матерей, бабушек, жен, сестер и дочерей. Символично, что женский праздник приходится на начало весны. Каждая весна символизирует начало новой жизни в природе, а женщина по своему предназначению дает начало новой жизни, является источником самого прекрасного в семье и обществе, государстве и мире. Вся наша жизнь становится краше от тепла и света вашего обаяния и доброты.

Велика роль женщин в каждой семье и обществе. Женщины прилагают все силы для создания уюта и комфорта в семье, достойно исполняют высокое предназначение матери и бабушки.

Ваша поддержка вдохновляет нас, мужчин, на созидание, вселяет мужество и волю. Каким бы ни трудностям и испытаниям подвергала нас жизнь, мы все можем преодолеть благодаря вам, нашим замечательным женщинам. С испокон веков у нас в особенном почете наша легендарная прародительница - Ньурбакаан. Мы преклоняемся перед ее светлой памятью, восхищаемся ее необычайной силой духа и мудростью, которую унаследовали многие представительницы нюрбинской земли.

Среди нас трудятся немало женщин, которые своими высокими деловыми и личными качествами, преданностью работе, чутким и внимательным отношением к людям заслужили авторитет и уважение в обществе, являются добрым примером для нас. Не ограничиваясь выполнением своих непосредственных обязанностей по работе, они активно участвуют в социально-экономическом развитии своего наслега, города и района, вносят свой достойный вклад в социально-экономическое развитие района и республики. Женщины Нюрбинского района активно участвуют в общественной жизни района, выступают активными проводниками государственной политики в сфере демографической политики, семьи и детства, оказывают большую помощь в претворении муниципальных программ.

В этот день мы благодарим вас за радость и счастье, которые вы нам дарите, за неиссякаемую доброту, щедрость сердца, умение сделать наш мир светлым, уютным и радостным.

Мы посвящаем вам самые сердечные поздравления с первым весенним праздником. Пусть добрые улыбки, радость и успешность окружают вас не только в праздничный день, но и во все последующие дни, и пусть ваши близкие радуют вас своим вниманием и заботой, а дети — здоровьем и успехами!

Глава МР «Нюрбинский район»
А.М.ИННОКЕНТЬЕВ.

Күндү тыыл, үлэ бэтэрээннэрэ!

Ньурба улууһун Ытык Сүбэтин, бэтэрээннэрин Сэбиэтин аатыттан эһигини кэлэн иһэр Аан дойду дьахталларын күнүнэн, Саха сиригэр Ийэ сыла буолбутунан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Ханнык баҕарар сир-дойду амарах ийэлэринэн, эйэҕэс эбээлэринэн аар-сааргы аатырар-сураҕырар. Эдэр көлүөнэни иитиигэ амарах сүрэхтээх күн-күбэй ийэ мындыр өйө-санаата, дириҥ толкуйа, нарын таптала, эйэҕэс мичээрэ, сылаас-сымнаҕас илиитэ быһаарар суду күүстээх. Эһиги, аҕа көлүөнэ ыччакка сыаната биллибэт нэһилиэстибэни айан-тутан, өйсанаа күүһүн хаалларан бэйэҕит иэскитин толороҕут, онордугут. Муударай өйүнэн айылҕаны кытта алтыһар дьоҕурдаах, үөһэттэн айдарыылаах дьикти киһидьахтар буолар. Бааллар эбэээт ийэлэр барахсаттар, саха уһулуччулаах дьонун, түһэхтэригэр илдьэ сылдьыбыт, иитэн-такайан киһи оҥорбут. Саханы саха дэппит дьоммут олохторун арахсыспат күндү киһитэ - ийэ барахсан. Эһиэхэ тыыл, үлэ бэтэрээннэригэр истиҥ махталбытын тиэрдэбит. Бука барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, дьиэ кэрэгэттэргитигэр или-эйэни, чэгиэн доруобуйаны, сырдыгы-сылааһы баҕарабыт!

Ньурба улууһун Ытык Сүбэтэ,
бэтэрээннэрин Сэбиэтэ.

– Олохтоох салайыныы –

Планерка сонуннара

Олунньу 28 к. улуус салайааччыларын планеркатыгар ***улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа Наталья Павлова*** субуотаҕа - 41, өрөбүлгэ 22 киһи коронавируһунан сутуллубута бэлиэтэммитин, барыта 540 киһи ыалдьарын, ол иһигэр 501 - тастан, 39 киһи стационарга эмтэнэрин, Дьокуускай уонна Мииринэй балыыһаларыгар 8 киһи баарын иһитиннэрдэ. Уруккута оҕо туберсаторийыгар үлэлиир ковиднай балыыһа куойкатын 50-ҥа диэри ыларыннарбыттар. Ааспыт нэдиэлэҕэ 121 киһи вакцинацияны ааспыт.

Роспотребнадзор отделын бэрэстэбиитэлэ ааспыт нэдиэлэҕэ ОРВИ-нан 368 киһи ыалдьыбытын, дьон тымныйан ыалдьыыта 15% түспүтүн эттэ.

РФ ИДьМ Ньурба ороҥуонуонааҕы отделын салайааччытын солбуйааччыта Николай Алексеев криминальнай субуокканы билиһиннэрдэ. Нэдиэлэ устата дьуһуурунай чааска 62 иһитиннэрии-сайабылыанньа киирбит, 17 киһи хирургияҕа көрдөрүммүт, 11 административнай буруй оҥоһуллубут, буруй оҥоруутун сибикитин булуу туһунан араапар - 6, 1 - халааһын, 1 - өлөрөрүнэн куттааһын, 1 криминала суох өлүк булуллубут, атын улуустартан буруй оҥоһуллуутун туһунан 4 матырыйаал кэлбит. Барыта 159 боротокуол толоруллубут, ол иһигэр ГАИ хайысхатынан - 82, ыстаараапты ыр стоянкаҕа 3 массыына туруоруллубут, 1 итирик суоппар тутуллубут, оҕону иитиигэ эбээһинэһин толорбот буолуу иһин 7 боротокуол толоруллубут, маҕаһыыннартан 2 бытархай уоруу тахсыбыт.

ЕДДС салайааччыта Афанасий Кириллин ааспыт нэдиэлэ этэҥҥэ ааспытын, Ньурба к. Мичурин уул. 1 №-дээх дьиэтигэр "короткай самыкаанньа" буолан баһаарынай массыына тиийэ сылдьыбытын, умайыы тахсыбатаҕын, септиктэр туолууларыгар сигналлар киирэллэрин иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыгын олоҕу-дьаһаҕы хаа ччыйыыга солбуйааччыта Алексей Андреев олоҕу-дьаһаҕы хаа ччыйар тыын суолталаах тэрилтэлэргэ үлэ штатнай эрэсииминэн барарын, Ньурба к. санитарнай туругар сүбэ мунньах ыытыллыбытын, бөҕү таһыыга региональнай оператор - Кировтааҕы чох разреһа былаанналаах тык үлэлии сылдьарын бэлиэтээтэ. Ньурба к. дьаһалтатыгар туһаайан Менделеев уул. 5 №-дээх дьиэтин подъеһыгар уу киирбитин туһунан дьонтон сигнал киирбитин эттэ.

Улуустааҕы үөрэх управлениетын салайааччыта Алевтина Аргунова улууска 3 оскуолаҕа сорох кылаастарга оҕолор элбэхтик ыалдьан тэйиччиттэн үөрэнэллэрин, билигин үтүөрбүттэрин, ОРВИ-нан ыалдьыы эмиэ кыччаабытын иһитиннэрдэ. Ньурба 1, 2 №-дээх уонна Киров оскуолаларыгар федеральнай бүддьүөт суотугар хапытаалынай өрөмүөнүгэр уонна "Хас биирдии оҕо ситиһиитэ" тосхолунан Антоновка орто оскуолатын спорт саалатын өрөмүөнүгэр тэрилтэлэр бииргэ үлэлээһиннэригэр сыһыаннаах сүбэ мунньах ыытыллар.

Култуура департаменын салайааччытын солбуйааччыта Альбина Михайлова Саха АССР тэриллибитэ 100 сылыгар аналаах улуустааҕы тэрийэр хамыыһыйа хаста да мунньахтаабытын эттэ.

Социальнай көмүскэл управлениетын салайааччыта Ирина Находкина үлэ былаанналаах тык барарын, суруйтарыы быһыытынан дьону приемнуу олороллорун бэлиэтээтэ. Хамыыһыйалар үлэлэрэ сөргүтүлүннэ, социальнай хантараакка хамыыһыйа мунньахтара ыытылынна. Сыл саҕаланыаҕыттан "Үйэ оҕолоро" СӨ олохтообут ийэ хапытаала 33 ийэҕэ анаммыт.

ДИПИ дириэктэрин солбуйааччыта Данил Иванов хамсык дьаҥын киллэрбэт туһуттан олохтоммут үлэ ураты эрэсиимиттэн тахсыахтарын баҕарбаттарын эттэ. Билигин ДИПИ-гэ 116 кырдьаҕас уонна инбэлиит олорор, оптуорунньуктан 1 быраас үлэҕэ киирэр.

Улуустар икки ардыларынааҕы дьиэ кэргэнҥэ уонна оҕоҕо кэлим көмө киинин бэрэстэбиитэлэ Валентина Ефремова стационарга 1 оҕо баарын, билиҥҥитэ сирэй уонна тэйиччиттэн көрүҥүнэн үлэлииллэрин, очнай эрэсиим көҥүллэнэн 10 оҕо кэлиэхтээҕин, 4-с киирии кулун тутар ыйын ортотугар буоларын иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыга **Алексей Иннокентьев** кулун тутар 1 к. 3 былаһаакканан (Маалыкай, Марха уонна Ньурба кууста лара) СӨ ситэриилээх былаанын уорганнарын ааспыт сыллааҕы үлэтин отчуота буоларын, СӨ Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Михаил Никифоров уонна 10-ча миниистирдэр, бөдөҥ биэдэмистибэлэр салайааччылара кытталларын иһитиннэрдэ. Отчуот модераторынан улуус баһылыга Алексей Иннокентьев уонна СӨ тутууга миниистирэ Павел Кылатчанов буолаллар.

02.03.22 с. Бүлүү улуустарыгар аналлаах СӨ Тыраанаспарга министиэристибэтин Коллегиятын көһө сылдьар мунньаҕа ыытыллар. Ньурба пуордун көтөр-түһэр балаһатын тутуу, "Бүлүү" федеральнай суолу аспаллааһын, Бүлүү өрүһү туоруур муостары тутуу, федеральнай суол таһынааҕы Ньурба улууһун нэһилиэктэрин улуустарын аспаллааһынҥа өрөспүүбүүкэҕэ пилотнай бырайыак, концессионнай сөбүлэһиинэн суоллары оҥоруу, дьоҕус авиация боппуруостара көрүллүөхтэрэ.

Улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта Иван Егоров Дьокуускайга командировкатын түмүгүттэн билиһиннэрдэ. Сылгы собуотугар сыһыаннаах боппуруос 28.02.22 с. Ил Түмэн бүддүөт бэлиитикэтин ис кэмитиэтин көрүүтүгэр киллэриллэр. Кулун тутар 3-4 кк. Ил Түмэн сиэссийэтигэр киирэн көрүллэр. "Саха сүөһүтэ" ГКП сылгы собуотун кытта үлэлэһэргэ бэлэм, сылгы базатын тутарга ТХМ-тан үп көрдүү олорор.

Саха АССР 100 сылыгар аналлаах, кулун тутар 21 к. буолуохтаах СӨ сылгыһыттарын күрэҕин бырагыраамата кэлбит, балаһыанньатын ыыта иликтэр. 1 миэстэҕэ ТХМ "Беларус" тыраахтары туруорар, 2-с уонна 3-с миэстэлэргэ улуус уонна хаһаайыстыбалар бириис туруоруохтаахтар. Өрөспүүбүлүкэ улуустарын племенной хаһаайыстыбаларыттан манна кытта кэлэр баҕалаах элбэх. ТХМ сэминээри иилээн-саҕалаан тэрийиэхтээх. Чаппандаҕа Үөрэх киинин дьиэтин аһыллыытын ыытарга кэпсэтии барар.

Алексей Иннокентьев 21.03.22 с. өрөспүүбүлүкэтээҕи сылгыһыт күрэҕин тэрээһиннэрин туһунан т/х департамена иһитиннэриилээх үлэҕэ күүскэ кыттыһара наадатын бэлиэтээтэ. Тэрээһиҥҥэ СӨ Ил Дархана Айсен Николаев эбэтэр СӨ Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Андрей Тарасенко кэлиэхтээх. Үүт харчытыгар дьоҥҥо иэстээх "ВилМар" кэпэрэтиип иэһин реестрин кэм да киллэрэ илигинэн, хайаан даҕаны департамент реестри ирдэһэн ыларыгар дьаһайда. Улуустан харчы көрүллэн дьоҥҥо иэстэрэ тиийиэхтэрэ итинтэн эрэ иҥнэн турар.

Ветуправление бэрэстэбиитэлэ Маалыкайга 3 сылгы охтубут чахчытынан бэрэбиэркэ түмүгүнэн сыстыганнаах да, бактериальнай да ыарыы булуллубатаҕын иһитиннэрдэ. Сылгылар барыта боруу отунан аһаппыттарыттан сүһүрбүттэр. Сылгылаах икки чааһынай киһи ити отторун Маар Үрэх диэн сиргэ оттообуттар. 28.02.22 с. Маалыкайга 1 исписэлиилии ыыппыттар, 5 күн кэтээн көрүөхтээх. Улуус үрдүнэн 715 ынах төрөөтө, бу ынах 13%-на буолар. Маассабай төрүөх кулун тутар ыйтан саҕаланыахтаах.

Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин нэһилиэккэ хамсык дьаҥынан сутуллубут 63 киһи баарын (ол иһигэр 28 оҕо), ревакцинацияны 178 киһи ааспытын, быыыны ылыы 82%-ҥа тиийбитин (1537 киһи) эттэ. Эбийиэктэр бары этэҥҥэ тураллар. Ньурба к. көрүүтэ-истиитэ суох сылдьыбыт сылгылары хаһаайыттарыгар туттарбыттар, Антоновкаҕа дьиэлэригэр аһата тураллар.

Сылгыһыт күнүгэр бэлэмнэнэн, бу нэдиэлэҕэ Кыталыктаахха субуотунньук тэриллэрэ былааннанар. Кэргэннии Семен Давыдович уонна Варвара Софроновна Гаврильевтар кинигэлэригэр олоҕуран бырайыак оҥоһуллан, 5 сыллаах үбүлүөйдээх тэрээһин кинигэтэ "Туругурдун үйэлээх таптал" диэн аатанан таҕыста, 30-ча ыал кэлэн кытынна. Н.Н.Сеялов аатынан садуобаҕа күрэхтэһии буолан ааста. Нэһилиэк дьаһалтатыгар ыччат саҥа исписэлиилии киирэн үлэтин саҕалаата. Күрэхтэһиигэ баран Сахалиҥҥа кикбоксиҥҥа 2-с миэстэ буолла.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев планерканы түмүктүүрүгэр чугастааҕы кэминэн улахан тэрээһиннэр - СӨ ситэриилээх былаанын отчуота, Минтранс Коллегията, өрөспүүбүлүкэтээҕи сылгыһыт күрэҕэ буолалларын бэлиэтээтэ. Бу улахан таһымнаах тэрээһиннэргэ бары кытталларыгар ыҥырда. Өрөспүүбүлүкэ таһымнаах сылгыһыттар күрэхтэрэ Ньурбаҕа буолара - улахан чиэс.

Салгыы Алексей Михайлович Саха АССР 100 сылыгар үлэ дьонун чиэстээһиҥҥэ, кинилэри Арассыыйа, өрөспүүбүлүкэ уонна улуус наҕараадаларыгар түһэриигэ улуус дьаһалтатын тэрээһин боппуруостарыгар уонна нэһилиэктэри кыта үлэҕэ управлениеҕа эрдэ сорудахтаабытын санатта. Урут 3500-4000 кг кирбиини ситиспит ыанньысыттар наҕараадаҕа тиксэ иликтэрин, бэл диэтэр, улуус бочуоттаах олохтооҕун аатын ыла иликтэрин эттэ.

Наҕарадаҕа түһэрэргэ кандидатуралары үчүгэйдик көрөргө, 5 сыл иһинэн наҕараадаҕа тиксибэтэх буолуохтаахтарын бэлиэтээтэ. Тыа хаһаайыстыбата профсойууна суох, онон муниципальнай тэриллиилэр дьаһалталара бу боппуруоска үлэлэһэллэрэ наадатын бэлиэтээтэ. Үлэ дьонун, биллиилээх киэн туттар дьоммут аатта ара алмааска иҥэриллиилэрин туһунан сырдатыы үлэтэ ситэ барбат.

Быйыл улууска 10 саҥа эбийиэк үлэҕэ киириэхтээх: Ньурба к. тыйаатыр дьиэтэ, Чаппанда оскуола-саада, Күндээдэ оскуолата, Хатыы ФАПа (киирэн турар), Маарга врачебнай учаастак, Кировка фельдшерскэй пуун, Маарга 35 миэстэлээх оҕо уһуйаана, Антоновкаҕа норуот айымныытын дьиэтэ, 2 нэһилиэккэ 4-түү кыбартыыралаах уопсай дьиэ, итиэннэ К.Д.Уткин аатынан Ньурбатааҕы музейга Судаарыстыбаннас саалата.

Ньурба 1, 2 №-дээх уонна Киров оскуолаларыгар 140 мөл. кэриҥэ суумаҕа хапытаалынай өрөмүөн ыытыллар, итиэннэ Антоновка орто оскуолатыгар "Хас биирдии оҕо ситиһиитэ" федеральнай бырайыагынан спорт саалатын өрөмүөнэ ыытыллыаҕа. Онон быйыл тутууга улахан хамсаһын тахсыахтаах.

Мунньаҕын түмүктүүрүгэр Алексей Иннокентьев билигин уустук быһыыга-майгыга олорорбутунан сибээстээн, бэлитиичэскэй өттүнэн дьон сөптөөх билиилээх-өйдөбүллээх буолуохтааҕын, дойдубут салалтатын өйүүр наадатын бэлиэтээтэ уонна кэрэ аҥардары кэлэн иһэр Аан дойдутааҕы дьахталлар күннэринэн истиҥнк эҕэрдэлээтэ, барыларыгар ситиһиилээх үлэ нэдиэлэтин баҕарда.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Отчет Правительства –

Жители района одобрили деятельность исполнительной власти государственных органов РС(Я)

1 марта в режиме видеоконференции Zoom прошли отчеты исполнительной власти государственных органов РС (Я) в Нюрбинском районе. Также была проведена трансляция в прямом эфире через социальную сеть - инстаграмм страницу @mrnyurbinskiyrayon и ютуб канале ТРС Нюрба.

В состав рабочей группы Правительства вошли заместитель Председателя Правительства РС (Я) Михаил Никифоров, министр промышленности и геологии Максим Терещенко, заместитель министра строительства Евгений Афанасьев, 1-й заместитель министра труда и социального развития Иван Алексеев, 1-й заместитель министра культуры и духовного развития Владислав Левочкин, заместитель министра здравоохранения Надежда Федорова, заместитель министра экологии, природопользования и лесного хозяйства Николай Додохов, заместитель министра сельского хозяйства Артем Александров, заместитель министра финансов Гаврил Алексеев, заместитель министра экономики Иван Елисеев, заместитель министра образования и науки Владимир Тихонов, заместитель министра инноваций, цифрового развития и инфокоммуникационных технологий Андрей Суслов и другие.

Михаил Никифоров рассказал об основных социально-экономических показателях, которые удалось добиться в республике в 2021 году. Затем перешли к вопросам.

Часть вопросов касалась проблемы электроснабжения, строительства мостового перехода через речку Коноччан, шлюз-регуляторов, снижения тарифов Ростелекома, подготовительных работ к пожароопасному сезону, подключения частного сектора к централизованному отоплению, открытия гемодиализного центра в Нюрбе, строительства различных объектов в муниципальных образованиях, электроснабжения мкр. Березовка г. Нюрба, газификации населенных пунктов района, организации комплексной медицинской экспедиции для изучения состояния здоровья населения и т.д.

Как сообщил Михаил Никифоров, по вопросом электроснабжения в Нюрбинском районе будет проведено отдельное совещание. По словам заместителя министра инноваций, цифрового развития и инфокоммуникационных технологий Андрея Суслова, с сентября текущего года произойдет снижение тарифов за Интернет.

Также сельчане спрашивали о строительстве фельдшерско-акушерских пунктов. Администрация Нюрбинского района подготовила проект соглашения с Минздравом о совместной работе по развитию сферы здравоохранения в районе. В скором времени соглашение с министром Леной Афанасьевой будет подписано. В 2023 г. в селах Акана и Дикимдя планируется построить здания ФАП.

Кроме того на отчете были подняты земельные вопросы, строительства 2-й очереди Нюрбинской птицефабрики, увеличения доли возмещения расходов на приобретение куриного корма, обновления парка техники Нюрбинского филиала Управления мелиорации, проведения мелиоративных и культур-технических работ в наслегах и т.д. 2 марта вечером в Нюрбу прибывает с рабочим визитом новый руководитель Управления по мелиорации земель и сельскохозяйственному водоснабжению Минсельхоза республики Дмитрий Махаров. Руководство района будет с ним отрабатывать вопросы мелиорации.

Поступили вопросы и по транспортному комплексу. Их планируется рассмотреть 2 марта на выездном совещании Коллегии Минтранса республики в г. Нюрбе.

Всего на отчетах организовано 300 точек подключения через Zoom. Приняло участие 2003 чел., всего поступило 95 вопросов. Население Нюрбинского района выразило одобрение деятельности исполнительной власти государственных органов РС (Я).

Пресс-служба администрации МР.

Биһириллэрин эттилэр

Марха куустатын олохтоохторо СӨ бырабыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Михаил Никифоров салайыылаах өрөспүүбүлүкэ ааспыт сыллааҕы үлэтин отчуотун астына иһиттилэр, биһириллэрин эттилэр. Кыттааччылар көхтөрө үрдүк, ыйытыктар-этиилэр киэҥ ыырдаахтар, оттон хоруйдар олус чуолкайдарынан быыстан уонна уопсастыба аһаҕас кэпсэтиитигэр кубулуйдулар.

Тыа хаһаайыстыбатын тула

Бары нэһилиэктэргэ өртөөһүн боппуруоһа сытыытык турар, кураан күн-дьыл уһуур чинчилээх, сир-дойду лаҥханан, талахтарынан саба бүрүлүннэ, онон өртөөһүн наада диэҥҥэ маннык *хоруй* бэрилиннэ: 2015 сыллаахха Забайкальеҕа, Бурятияҕа өртөөһүнтэн тахсыбыт баһаардар хоромньулара улаханынан федеральнай таһымынан кини бобуллубута. Өрөспүүбүлүкэ бэйэтин өттүттэн тус көрүүлэрин бырабыталыстыбаҕа ыыппыта да сэҥээриинин өйөбүлү ылбатаҕа. Ол да үрдүнэн билигин үлэ салҕанар, инникитин өртөөһүн кыһалҕатыгар наука үлэһиттэрин кытыннарар сорук турар, олохтоох усулуобуйаны учуоттууллара хайаан да наада.

Ордор үүтү туттараччылар Техрегламент ирдэбиллэрэ сиэрэ суох кытаанахтарын эттилэр.

Хоруй: Өскө Техрегламент балаһыанньатыгар 27 араас көрүҥ баар эбит буоллаҕына үүт туттараччы интэриэһин көмүскүүр сыалтан ирдэниллэр ахсаан аҕыйаан турар, мантан кыччатар табыллыбат. Оттон үүт тутааччыга ирдэбил эмиэ сымнаабыта, ол курдук радионуклидтарга, пестицидтарга о.д.а. лабораторнай чинчийии кварталга биирдэ ыытыллар, туох барыта сыаната үрдүү турар кэмигэр ветеринарнай өҥөлөр эмиэ уларыйаллар, олору толуйарга ыанар ынахха көрүллэр 35 тыһ. солк. субсидия улахан көмө буолар.

Ынахтарга субсидия кээмэйэ хаһан улаатар диэн ыйытыкка *хоруй:* киин ороруоннарга субсидия оннунан хаалар, арай хоту улуустарга айылҕа уратытын учуоттаан 45 тыһ. солк. буолар.

Үөрэхтээһин

Маар нэһилиэгин ыйытыга: Олохтоох оскуола тутуута СӨ инвестбырагыраматынан 2026 сылга былааннаммыта, Нюрбаҕа ыытыллыахтаах спортивнай Оонньууларынан кини тутуута арыый түргэтиэ дуо? *Хоруй*: Маар билиҥҥи оскуолата аварийнай диэн категорияҕа киирбэт, оскуолалары тутууга приоритет аварийнай туруктаахтарга бэриллэр, онно да уочарат бэрээдэгинэн. Ол да буоллар муус устар ыйга диэри ороруон салалтата сайаапка түһэрдэҕинэ боппуруос чопчуланыаҕа, санаттахха тутууга сметнай-проектнай документация оҥоһулла илик.

Иккис ыйытык үөрэх тэриллэригэр антитеррористическай хайысхаҕа көмүскэнэр тэриллэри туруоруурга үлэһиттэргэ төлөбүргэ сыһыаннаах. *Хоруй:* Антитеррористическай туһаайыы үлэлэригэр билиҥҥи туругунан сөптөөх үп-харчы баар. РФ бырабыталыстыбатын 1006 №-дээх уурааба булгуччу туолуохтаах, онон төһө кыалларынан түргэнник ааҕансуоттаан оскуоттар суумаларын биһиэхэ ыытыҥ.

Доруобуйа харыстабыла

Маардар аллергиялаах оҕолорго "детское питание" хаһан кэлэрин билиэхтэрин баҕараллар. *Хоруй*: Былырыын Нюрбаларга маннык оҕо аһылыга болдьоҕор тиийбитэ, быйыл эмиэ тиэрдиллиэхтээх.

Бүөр ыарыһахтар гемодиализка Дьокуускайга барыылара уустук, Нюрбаҕа маннык отделение баар буолуо дуо? *Хоруй*: Нюрбаҕа гемодиализ киинэ аһыллара быһаарыллан турар.

Хаҥаластар ыйыттылар: Аканаҥы, Хаҥалаһы, Үөдэйи холбоон туран стационарнай балыыһа аһыллыан сөп дуо, онно биһиги материальнай-техническай базабыт эппиэттэһэр.

Хоруй: маннык боппуруос бакаа бэбиэскэҕэ суох.

Аканалар фельдшерскэй пуун эргэрбитинэн саҥа пууну туруорсаллар. *Хоруй:* "Нюрба оройуона" МО уонна СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтэ бииргэ үлэлииргэ Сөбүлэһии түһэрсээри сылдьаллар, илии баттастахтарына оройуон үбүлээһининэн 2023 сылга фельдшерскэй пуун тутуллуон сөп.

Мелиорация

Бары нэһилиэктэр нөҥүлсүтүү тиэмэтин таарыйдылар. Холобур, Аканалар уонна Хаҥаластар Төрүт, Сата мелиоративнай систиэмэтигэр иккис тыын угуллуохтааҕын эттилэр, шлюз-регуляторлары саҥардыыны туруорустулар. *Хоруй*: Бу суолталаах боппуруоһу быһааларга Д.Д. Махаров Дьокуускайтан быһаччы миэстэтигэр үлэлиирдии Нюрбаҕа кэллэ, ол кэнниттэн табыгастаах быһаарыылар ылыллан үлэ саҕаланыаҕа.

Гаастааһын, сип кабель, электросылытыы…

Нюрбалар Накыыҥҥа гаас кэлиэхтээҕин билэллэрин таһынан инникини ойуулаан көрөллөрө сөптөөх. Оройуон сорох нэһилиэктэригэр гаас кэлиэ дуо диэн ыйытыкка *хоруй*: "Суох" диэн этиллибэт, төттөрүтүн билигин тустаах үөһэ салалта табыгастаах схема-былааны оҥорууга үлэлиир. Онон эрэл сүтүө суоҕун наада.

"Русгидро" модернизация иитинэн уот линияларын СИП-кабельга уларытар, ити да үрдүнэн бу үлэ хаамыыта бытаан, хаһан бу үлэ бүтэһиктээхтик түмүктэнэрий? *Хоруй:* Билигин да олус чугаһа суох, эргэ линиялар туһаныыттан туора сотуллубаттар, онон сыыйа бары уларыйыахтара, барыта үптэн-харчыттан тутулуктаах.

Электричествонан сылытыы техусулуобуйатын ыларга сыана олус үрдээтэ диэн этиигэ ханна, хаһааҥҥыттан оннук буолтун чуолкайдааҥ диэтилэр, быһаарыы ылары эрэннэрдилэр.

Афанасий ИВАНОВ.

Күндээдэҕэ Бырабыталыстыба отчуотун сэҥээрдилэр

Күн бастакы аҥаарыгар 11 нэһилиэк ахсааныгар киирсэн күндээдэлэр өрөспүүбүлүкэбит Бырабыталыстыбатын отчуотун бэркэ сэҥээрэ көрдүбүт-иһиттибит. Кулуупка, оскуолаҕа, агрофирмаҕа, уһуйаанҥа уопсай былаһаккалар тэриллэн, куйаар ситиминэн 42 киһи, ону таһынан олохтоохтор биирдиилээн киирэн отчуокка көхтөөхтүк кытынныбыт.

Биһиги нэһилиэк сүүс бырыһыан уотунан ититиигэ олорор буолан сүрүн туруорсуубут, ыйытыыбыт бу тула буолла. Ол курдук, трансформатордар кыамталара тиийбэтин, уот барар-кэлэр, үрдүүр-намтыыр кэмигэр элбэх ыал, тэрилтэ бытовой техникалара "умайан" хоромньу тахсара чаастатын, аны ыйдааҕы төлөбүр кыратык да хойутуур түгэнигэр тэрилтэ уотун араараахыы миэрэтэ туттулларын этиннибит.

Аны ойуур баһаарыттан сэрэхтээх буолуу ирдэбилинэн чааһынай киһи оттуур ходуһатыттан миэтэрэ аҥаара кэтиттээх сири хараардыыны ыытарыгар анал хорутар тиэхиникэни наймылаһыы сыаната ыарахана тыа дьонун эмиэ долгутар.

Куйаар ситимин нөҥүө көрсүһүүгэ кэлбит дьон Бырабыталыстыба үлэтэ олох бары эйгэтин хабан хорутуулаахтык ыытыллыбытын этэн туран, отчуоту биһириллэрин биллэрдилэр.

Оттон биир бэйэм Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Михаил Викторович Никифоров отчуоту иһитиннэриигэ, ыйытыыларга хоруйдааһыҥҥа чопчу саҥаран-ингэрэн, ирдээн-эппиэттэтэн испитин бэркэ сэҥээрдим.

Венера СТЕПАНОВА.

– Сонун –

Кыайыылаахтары чиэстээтилэр

Ааспыт ыйга сыл устата ыытыллыбыт СӨ доруобуйаларынан хааччахтаах дьонун XIII Спартакиадата түмүктэммитэ. Онно улууспут хамаандата Спартакаиада тиһэх түһүмэҕэр - чэпчэки атлетикаҕа хамаанданан кыайыылаах тахсыбыта. Чэпчэки атлетика аны сайын Уус Алдан улууһун Бороҕонугар СӨ Норуоттарын VIII спортивнай оонньууларын бырагыраматыгар киирэр. Барыта 9 көрүҥнэ ситиһиилээхтик кыттан, биһиги спортсменнарбыт СӨ адаптивнай спордун XIII Спартакиадатыгар Дьокуускай куорат кэнниттэн 2-с миэстэҕэ тахсыбыттара.

Олунньу 28 к. улуустааҕы культуура департаменын дьиэтигэр Спартакиада кыайыылаахтарын чиэстээһин буолла.

Үөрүүлээх тэрээһиҥнэ улуус баһылыга Алексей Иннокентьев, улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Уларова, физическэй культуура уонна спорт управлениетын салайааччыта Роберт Алексеев, улууспут хамаандатын чилиэннэрэ, тренердэр, доруобуйаларыгар хааччахтаах дьон уопсастыбаларын салайааччылара Александр Алексеев, Светлана Яковлева, Семен Иванов уо.д.а. кытыннылар.

Элбэх эҕэрдэ-махтал истиҥиһирэх тыллара этилиннилэр, спортсменнарга уонна улуус спортивнай хамаандатын тэрийэргэ көмөлөспүт дьоҥҥо наҕараадалар туттарылыннылар. 1 миэстэ иһин - 60 тыһ. солк., 2 миэстэ иһин - 40 тыһ. солк. уонна 3 миэстэ иһин - 20 тыһ. солк. сертипикээттэр ананнылар.

Кыайыылаахтар уонна призердар ааттара бу баар: остуол теннииһэ - 1 миэстэ Иванов Марьян Михайлович, Ефремова Велена Владимировна, Назарова Саргылана Афанасьевна, 2 миэстэ - Барахсина Ньургуйаана Михайловна, Васильев Марк Афанасьевич, Ефремов Виктор Елисеевич, 3 миэстэ - Иванова Туяра Николаевна, Иванова Раиса Алексеевна, Трифонов Николай Станиславович. Нуучча дуобата 1 миэстэ - Алексеева Екатерина Федоровна, Ефимов Александр Николаевич. Голболга 1 миэстэ - Яковлев Арсен Меркурьевич, Винокуров Геннадий Николаевич, Егоров Михаил Игоревич, 3 миэстэ - Сертюкова Илона Владимировна, Иванова Сюзанна Николаевна, Васильева Надежда Владимировна. Чэпчэки атлетикаҕа 1 миэстэ - Андреев Прокопий Олегович, Усов Дмитрий Аркадьевич, 2 миэстэ - Амбросьев Максим Николаевич, 3 миэстэ - Степанова Сардаана Олеговна, Васильев Евгений Рафикович. Дьаадыраны анньыыга 1 миэстэ - Иванова Василина Петровна.

Улуус хамаандатын бэлэмнээбиттэрин иһин Алексеев Александр Еремеевичка, Яковлева Светлана Семеновнаҕа, Иванов Семен Егоровичка 20 тыһ. солк. сертипикээт, Максимов Александр Васильевичка Махтал сурук туттарылынна.

Итини сэргэ улуустааҕы баайга-дуолга сыһыаннаһыыларга уонна муниципальнай атыылаһыыларга кэмитиэтин инженерэ Марьян Иванов 60 сааһа туолбутунан сибээстээн, киниэхэ СӨ социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар кылаатын уонна өр сыллаах үтүө суобастаах үлэтин иһин "СӨ сиргэ сыһыаннаһыыларга сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэ туттарылынна.

Геннадий АНТОНОВ.

– "Үөрэхтээһин" нацбырайыак –

Бэйэни хааччыныы уталыйбат соруктаах

Ньурбачаан агроосколатын дириэктэрин производственнай үлэҕэ солбуйааччыта Л.С. Николаеваны кытта кэпсэтиибит Америка, Европа судаарыстыбалара Арассыйыа экономическай-финансовай туругун мөлтөтөр сыаллаах хабахтыы үллэр санкцияларыттан саҕаланна. Кырдьыга, сорохтор арҕааҥҥы дойдулара суох манан быстарбыт, онон ойдубут ыраахтан кэлбэтэ буолуо диэн дьаарханаллара баар суол.

Оттон кэпсэтээччим холку: кини биһиги улуу Ийэ дойдубут оннооҕор буолуох киһи сөҕөр моһоллорун этэҥҥэ ааспыта, бу да сырыыга кыайыылаах тахсарбыт чуолкай диирэ оруннаах. Ити да буоллар Людмила Семеновна биир боппуруоска ураты тохтоото, ол курдук СӨ премьер-миниистирэ Андрей Тарасенко этиитигэр - Үрдүк сололоох салайааччы өрөспүүбүлүкэ аһынан-үөлүнэн уонна маҥнайгы уочарат туттуллар табаардарынан хааччыллыытыгар куттал суоһаабатын нэһилиэнньэҕэ иһитиннэрбитигэр. Оттон социальнай суолталаах бородуукталар саппаастара уонна сыаналара бастайааннай мониторингҥа сылдьыахтаахтара тоһоҕолоон бэлиэтэммитигэр.

- Людмила Семеновна, политик уонна политолог буолбатахпытынан глобальнай тиэмэлэри тумна соҕус хаамыахха. Бүгүҥҥү уустук балаһыанньа дьиэр, хас биирбитин таарыйар, онон ойуур хахха-лаах тиэргэммитигэр киириэххэ. Өрөспүүбүлүкэҕэ сүүстэн тахса агроосколa баар, кинилэр "Наш ответ Чемберлену" диэбиттии санкциялары утары хайдах-туох дьаһаныахтарын сөбүй?

- Боростуойа суох кэм кэлтин учуоттаан бары оскуолалар биир тиһиккэ үлэлиирбит наада, ону дьолго, аныгы технологиялар көҥүллүүллэр. Таһаарыылаах үлэлээхтэр уопуттарын тарҕатаннар ас-үөл бородууксуйатын оҥорууга төһүү угуохтар этэ, атыттарга. Билэбит, өрөспүүбүлүкэҕэ сүөһүсылгы, көтөр иитиитинэн, оҕуруотунан, балыктааһынынан уо.д.а туһаайыыларынан сэниэлээхтик дьарыктанааччылар аҕыйаҕа суохтар. Кинилэр оскуоланы таһынан нэһилиэнньэни аһынан-үөлүнэн дэлэйдик хааччыйаллар. Бэл диэтэр, хоту Муомаҕа К.А. Брызгалов аатынан агроосколa туонна муҥунан оҕуруот аһын үүннэрэн сыллата элбэх дохуоту киллэринэр, дьон-сэргэ да абыранар. Оттон биһиги оскуолабытыгар итии аһылыкка бэйэбит бородууксуйабытын туһанабыт: хортуоска, хаппыыста, моркуоп о.д.а. атыыласпаппыт. Кырдьыга, нэһилиэнньэҕэ атыы кээмэйэ улахана суох.

Эт чааһын эттэххэ, убаһа этэ оҕо сиирийгэр көҥүллэммитинэн, эмиэ идэһэлэнэбит. Өскө механизированнай буойунаҕа эрэ туттуллубут сүөһү-сылгы эт көҥүллэниэхтээх диэн кытаанах быраабыла суоҕа буоллар, эппит да дэлэй соҕус буолуо этэ. Дьиэр, хаһа баҕарар эт ветеринарнай сертификацияны ааһар ээ. Онон агроосколаларга сыалбыт-соруктут өссө чопчуланыахтааҕын билиҥҥи кэм ирдээтэ: оскуола үөрэнээччилэрин аһылыгын тус бэйэбит хааччынарга дьулуһуохтаахпыт, маны таһынан олохтоох ас-үөл рыногар киирсэ сатыахтаахпыт.

Тус санаабын этиэм. Күн бүгүн агроосколалар бэйэлэрин кытта бэйэлэрэ олороллор, бу - тутах. Баҕа хоту кинилэр СПХларга туох эрэ механизмынан эбэтэр инструментарийынан киирэллэрэ буоллар, икки өрүккэ барыстаах буолуохтаах этэ. Бу санаа үөрэтиини ирдиир.

- Сөптөөх толкуй. Аны сааскы түбүктэргит туһунан кэпсии түс эрэ...

- Ковидтан харыстанар хааччахтыыр миэрэлэр үлэҕэ-хамнаска улахан бытаарыыны таһаарбатылар. Бу күннэргэ 13 коза төрөөтө, оҕолоро 20-лэр. Уопсайа козаларбыт 50-тан таҕыстылар. Кинилэр турар сирдэрэ кыараҕаһа кыһалҕаҕа кубулуйаары гыммытын оройуон салалтата 1,5 мөл. солк. үбүлээн хотоммутугар пристрой тутуллан абыраннабыт. Урукку өттүгэр козаларбыт үүтэ атыыга хамаҕатык бараллара, мантан инньэ эмиэ оннук буолуоҕа.

Даҕатан эттэххэ, биһиэхэ коза ииттиэн баҕалаахтар сибээскэ тахсыылара элбээтэ, бу - үчүгэй көстүү. Үксүгэр, нэһилиэнньэ эдэр араҥата ыйыталаһар. сүбэлэтэр.

Саас кэлэн иһэринэн оҕуруот астарыгар, сибэккилэргэ рассадалары олордуу саҕаламмыта. Ымыы санаа баара үчүгэй диэччилэр, холобур, сылытыылаах теплицалаахпыт эбитэ буоллар үлэ хаамыыта түргэтиэхтээх этэ.

Оройуон салалтата биһиэхэ көмөтө улахан, бакаа оннук теплицанан киирбэппит, биир атын бырайыактаахпыт, ол чочуйууну аастаҕына син биир көмө баар буолуоҕа. Рассадалары нэһилиэнньэ сакаастыыр, толоруохпут. Билэриҥ курдук, Сыырдааҕха "Саюри" теплицаҕа клубника ыллыыллыы үүнэн атыыга тахсыбыта. Быйыл биһиги клубника олордуохпут, сатаныаҕа диэн бигэ эрэллээхпит.

Бэрт кэпсэтии буолла, сандал саас сандааран иһэринэн, үлэхамнас үрүлүйэр, махтал!

Афанасий ИВАНОВ.

В прошлом месяце прошло февральское совещание педагогических работников. В связи с этим событием, мы публикуем интервью с начальником районного управления образования Алевтиной Петровной Аргуновой.

– Год методического новаторства –

РУО подводит итоги работы и строит планы на будущее

- Алевтина Петровна, 2021 год в Нюрбинском районе по распоряжению Главы МР "Нюрбинский район" А.М.Иннокентьева был объявлен годом Образования. С какими итогами Вы завершили Год образования?

- Среди основных задач государственной политики в сфере образования в республике по-прежнему остается обеспечение права граждан на образование. Причем это образование должно быть высокого качества, а учреждения образования - доступны для всех. Это касается всех видов и уровней образования.

Сегодня государство продолжает давать мощный ресурс в форме национальных проектов для качественного рывка в развитии системы образования, расширения образовательной инфраструктуры, материально-технического оснащения образовательных организаций. Целью Года образования было привлечение местного сообщества к проблемам и вопросам образования, в повышении профессиональной компетентности "первичного" звена управленцев образовательных организаций Нюрбинского района.

Была проделана колоссальная работа. Впервые с 2010 года возведены в кратчайшие сроки 8 каменных детских дошкольных образовательных учреждений, произведены работы по капитальному ремонту и благоустройству школ и детских садов. Проведена целевая работа по внедрению цифровизации и трансформации системы образования, участие в федеральном НП "Образование".

На уровне республики впервые для закрепления молодых специалистов в отдалённые школы района реализован проект "Учитель села".

Пересмотрена система обеспечения горячим питанием, увеличены нормативы питания, расширены льготные категории, 100% школьники района охвачены двухразовым питанием, субсидирован проезд школьников на муниципальном транспорте, для детей организованы выезды за пределы РС (Я).

Внесены новые нормативно-правовые акты по поддержке молодых педагогов: частичное возмещение аренды жилья, установление минимального уровня заработной платы молодым учителям, строительство и обеспечение жильем в наслегах района. Для молодых педагогов появилась возможность участия в муниципальной программе подготовки резерва руководящих кадров "Лидеры Нюрбы".

Начата работа по строительству стационарных летних баз школ, приобретение здания "Крахмал" в собственность района под круглогодичный центр.

Через различные муниципальные целевые программы существенно улучшена практико-ориентированная база агрошкол (козья ферма, круглогодичные теплицы, пчелиное хозяйство, технодом), школьных бизнес-инкубаторов, у детей появилась реальная возможность представить свои бизнес, финансовые проекты, стартапы.

По итогам года были поощрены лучшие учителя, обучающиеся, определены победители номинаций "Лучшая школа, ДОУ", "Лучший заведующий, директор".

Заложены концептуальные основы развития Вилюйского образовательного округа, как и инновационного территориально-образовательного кластера "Образование - драйвер перемен".

Верим, что инициированные проекты найдут своё продолжение и в новом 2022 году.

- А 2022 год в системе образования пройдет под каким слоганом?

- Образование как важнейший фактор социально-экономического развития в плане подготовки будущих кадров района, на сегодня, претерпевает коренные изменения: с одной стороны методы, средства традиционного образования, и с другой, экспериментальное образование, "школа будущего". На многих площадках ведутся дискуссии, обсуждаются подходы и взгляды. В Республике Саха (Якутия) в этом году в октябре состоится XIV съезд учителей, педагогов, где будут приняты концептуальные видения "Образования - 2030".

Учитывая наши достижения и задачи, стоящие перед нами, мы 2022 год в Нюрбинском районе объявляем Годом методического новаторства.

Февральское совещание работников образования Нюрбинского района стартовало с I муниципального учебно-методического фестиваля педагогов Нюрбинского района "Шаг к успеху". Его участниками стал 31 педагог. Девиз фестиваля: "Мастерами не рождаются, мастерами становятся!".

Фестиваль проводился по блокам: естественно - научный цикл, гуманитарный цикл, начальное образование, технический цикл, физическая культура и ОБЖ, дошкольное образование.

Участники рассуждали о дистанционном образовании и использовании современных гаджетов, о необходимости программы, методических пособий, о путях вхождения и закрепления молодых специалистов в профессии, не обошли вниманием и сложные вопросы качества образования.

Также провели конкурс "Управленческая команда-2021", финал которого прошел в Антоновской школе 19 февраля. С 10 февраля стартовали фундаментальные курсы Раиса Фалиховича Шайхелисламова с группой ученых Казанского федерального университета по формированию функциональной грамотности школьников.

Пересматриваем программу по поддержке и развитию одаренных детей и школьников. Возможно, она будет представлена как программа "Таланты Нюрбы". "Таланты Нюрбы" должна стать разносторонней и многоуровневой программой "выращивания" одарённых детей (образование, наука, искусство, спорт). С нового учебного года мы запустили муниципальный проект "Профессиональные субботы" нюрбинского школьника как единого интерактивного пространства для профессионального самоопределения, развития интересов, способностей обучающихся.

Все мы с большим воодушевлением встретили новость о проведении IX спортивных игр народов Якутии в 2027 г. в г. Нюрба. Безусловно, Игры станут мощнейшим стимулом для наших юных мальчишек и девочек, населения района, пропаганде ценностей здорового активного образа жизни, повышения качества жизни наших сограждан. В каждой школе должны работать спортивные клубы (сегодня в районе действуют 19 из 25), в этом году создана спортивная Лига клубов 4 школ (Жарханской, Чаппандинской, Нюрбачанской и Дикимдинской).

В рамках национального проекта идет работа по нескольким направлениям - ремонт спортивных залов сельских школ, обеспечение условий для полноценной учебы учащихся образовательных учреждений.

Учреждения ННОШ 3, НСОШ 2, Чукарской СОШ, Дикимдинская получили спортивное оборудование. По национальному проекту "Успех каждого ребенка" мы провели капитальные ремонты спортивных залов в с. Киров, Малыкай. В этом году проведем в Антоновской средней школе на сумму более 3 млн рб..

Для оперативной информации создан родительский штаб общественного контроля. Ранее у нас уже появилась группа по контролю за качеством бесплатного горячего питания в школах, которая хорошо себя зарекомендовала. Теперь перед нами стоит задача расширить рамки мониторинга. Штабу фактически предстоит проанализировать, насколько эффективно в районе реализуются мероприятия национального проекта "Образование". Родители являются важными участниками образовательного процесса, мы будем очень внимательно рассматривать их сигналы и предложения. Штаб будет мониторить качество питания в школьных столовых, необходимость проведения ремонтных работ в образовательных учреждениях, организацию просветительской деятельности, закупки оборудования, обеспечение безопасности и другие направления.

В заключении, хочу выразить слова благодарности нашим учителям, педагогам, всем неравнодушным коллегам, кому интересно работать и жить в новых условиях, кто верит в позитивные перемены в системе подготовки кадров, развития образования как основного фактора социально-экономического развития Нюрбинского района и республики в целом! Здоровья, оптимизма, новых проектов и достижений всем вам.

Елена АНДРЕЕВА.

100 СЫЛ САССР 1922-2022

Сырдык аата үйэлэр тухары умнуллуо суоҕа

Саха сиригэр автономияны олохтоохуну тэрийээччилэриттэн биирдэстэрэ, Саха АССР ревкомун чилиэнэ, сир оҥоруутун бастакы Наркома Донской Семен Николаевич-I (1893-1938) төрөөбүт дойдута чэлгийэ сайдарын туһугар олоҕун анаабыт үһулуччулаах Саха Саарына буолар.

Донской Семен Николаевич-I 1893 с. ахсынньы 23 күнүгэр Малдьаҕар нэһилиэгэр төрөөбүт. Аҕата Н.С. Донской хаста да улуус кулубатынан быыбарданан үлэлээбит дьоһун киһи бэйэтин үбүнэн Маалыкайга бастакы оскуоланы туттарбыт умнуллубат үтүөлээх.

Донской С.Н-I 1910-15 сс. Элгээйи уонна Сиэйэ оскуолаларыгар учууталлаабыт. 1915-17 сс. Марха улууһун кулубатынан быыбарданан сири оҥоруону, сүөһү иитиитин биллэрдик сайыннарбыта. Салгыы 1918 с. диэри улууска куттал суох буолуутун Кэмитиэтин бэрэстээтэлинэн үлэлээбит. 1918-20 сс. Бүлүү куоратыгар уезд земуправлениетын салайбыт. Кылгас кэмҥэ Саха уобалаһынааҕы сэбиэт уезтаҕы хамыһаара буола сылдьыбыт. 1920-21 сс. Бүлүү куоратыгар уезд ревкомын земотделыгар сэбиэдиссэйдээбит, Гувревком чилиэнинэн талыллыбыт.

1922 с. Кыраайдааҕы ревком сир оҥоһуутугар Наркомунан үлэлээбит. Автономияны тэрийэр хамыыһыйа чилиэнинэн талыллан, П.А. Ойуунускайы кытта Саха АССР Конституциятын суруйсубут. "Манчаары" национальнай сырдатар-культуурунай уопсастыбаҕа бэрэстэтэллээбит. Семен Николаевич бу сыл балаҕан ыйыгар саалаах-саадахтаах өрө туруону тохтотор үлэни сөпкө тэрийбит, салайбыт улахан өҥөлөөх.

1923-24 сс. - Саха сирин Киин Ситэриилээх кэмитиэтин (ЯЦИК) бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта. Ити сылдьан Россия коммунистическай партиятын сорудаҕынан "Кыым" хаһыакка редактордаабыт. Хаһыакка саҥа былаас, партия губкомун, Саха КСК саамай дьоһуннаах уураахтара, Совнарком үлэтэ, сир реформата, хаһааайыстыбаны, үөрэхтээһини тэрийии, культуурунай тутуу, С.А. Новгородов сахалыы суругун-бичигин киллэрии, хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттар олохторо, "Саха омук" уопсастыба үлэтэ-хамнаһа, улуустартан сонуннар киэҥник сырдатыллаллара. СКСК Председателэ П.А. Ойуунускай ыстатыйалара, ырыалара-хоһоонноро сотору-сотору бэчээттэнэллэрэ. Саха национальнай литературатын төрүттэспит А.Е. Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй, А.И. Софронов хоһоонноро, С.С. Яковлев-Эрилик Эристиин ыстатыйалара тахсыталаабыттара.

РСФСР Сэбиэттэрин 10-с сийиэһин үлэтигэр дэлэгээтинэн талыллан кыттыбыт. 1925 сылтан биир сыл сэттэ ый устата ССРС Киин Ситэриилээх Кэмитиэтин чилиэнэ буола сылдьыбыт. 1926 с. "Якутторг" дириэктэринэн үлэлээбитэ. Дуоһунаһын сүнньүнэн буруйу оҥордо диэннэр Саха АССР Үрдүкү суута ытарга уураахтаабыт. Ону М.К. Аммосов, И.Н. Барахов көрдөһүүлэринэн С.В. Васильев партия Киин Хонтуруоллуур Хамыыһыйатыгар дьыаланы хаттаан көрөргө сайабылыанньа түһэрбитэ. Ити кэнниттэн РСФСР Үрдүкү суутун уураҕынан Донской буруйа суоҕа дакаастаммыта, кини хаайыыттан босхоломмута, партиятыгар чөлүгэр түһэриллибитэ.

Ол кэнниттэн Семен Николаевич-I Москваҕа ССРС норуоттарын кинигэ таһаарар киин кыһатын редколлегиятын иһинэн саха салаатыгар үлэлээбитэ. Тылбааска идэтийбит, саха суругун-бичигин үөскэтиигэ улахан кылаатын киллэрбитэ.

Донской С.Н.-I баара-суоҕа 45 сааһыгар, эр киһи дьэ ситэр-хотор кэмигэр сылдьан 1938 сыл бэс ыйын 5 күнүгэр Бутырка хаайыытыгар сырдык тыына быстыбыта. Биллиилээх судаарыстыбаннай уонна уопсастыбаннай деятеллэр бырааттыы Донской С.Н.-I, С.Н.-II сымыйанан норуот өстөөҕө диэн буруйдаммыттара сотуллан, 1957 сыллааххха реабилитацияламмыттара. Кинилэр үтүө ааттара норуоттарыгар, дойдуларыгар хаттаан уонна букатыннаахтык тиллибитэ.

Үһулуччулаах биир дойдулаахпыт кылгас эрээри чаҕылхай олоҕун сырдатар "Семен Николаевич Донской-I - один из основателей якутской государственности" дьоһун кинигэни Е.П. Антонов, Ф.С. Донской уонна Д.Н. Николаев хомуйан 2004 с. таһаарбыттара махталлаах дьыала.

Малдьаҕар нэһилиэгэр 2005 сыллааххха орто оскуола иһинэн бырааттыы Донскойдар ааттарын сүгэр музей-дьиэ арыллан кэнчээри ыччаппыт чинчийэр үлэнэн утумнаахтык дьарыктанарыгар олук буолар. Бу музей ыччаты патриотическай тыыҥҥа иитэргэ улахан төһүү күүс буолара саарбаҕа суох.

2018 сылллахха тапталлаах дойдутун Киэҥ Ньурба дьоно-сэргэтэ бары түмсэн ытык киһибит Улахан Семен Николаевич Донской сырдык аатыгар сүгүрүйэн төрөөбүтэ 125 сылын көрсө Кыталыктаах кырдалыгар үрүҥ тунах ыһыах ыспыппыт. 2018 сыл устата бу үтүөкэн үбүлүөйгэ аналлаах араас тэрээһиннэр республика таһымыгар киэҥник ыытыллан бар-дьон сэҥээриитин ылбыттара. Биир дойдулаахпыт, сир оҥоһуутун бастакы Наркома Донской С.Н.-I сырдык аата үйэлэр тухары умнуллуо суоҕа.

Раиса МАРТЫНОВА.

– Киэн туттар дьоммут –

Үчүгэй даҕаны үрдүккэ талаһар

Мин таптыыр, мин дойдум,
Мин Ньурбам-Лоҥкунуур
хоһоонум тойуга.

К.Уткин.

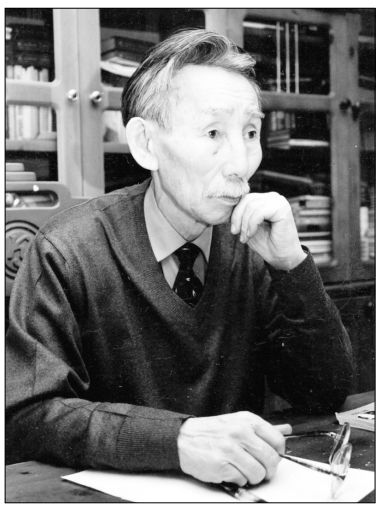

Биир дойдулаахпыт, саха биллиилээх учуонайа, РФ культуратын үтүөлээх үлэһитэ, философскай наука доктора, профессор, поэт Ксенофонт Дмитриевич Уткин-Нүһүлгэн Сахабыт сирэ уһун кыһынтан уһуктар уратылаах күнүгэр кулун тутар 1 күнүгэр 1936 с. Ньурба оройуонун Таркаайы нэһилиэгэр күн сирин көрбүтэ. Биһиги ньурбалар эрэ буолбакка, саха омук киэн туттар киһитэ Ксенофонт Дмитриевич олоҕун устата төрүт культууура араас айылгытынан өйгө-сүрэххэ иҥэр элбэх научнай үлэлэри, кинигэлэри, ол иһигэр 16 кинигэлээх талыллыбыт айымньылар монографияларын суруйан хаалларбыта. Кини олоҕо-дьиҥ культуураҕа анаммыт олох.

Улуу бөлүһүөк бэйэтэ эппитинии "сылаас куппунан дьоммор, норуоппар сымнаҕастык уунабын эрэ. Наука да быһыытынан, айар да үлэ кэриҥинэн" - диэбит кинигэлэрэ саха омук историятын, духобунай уонна материальнай баайын, төрүт культууратын киэҥник арыйан көрдөрөллөр.

Ксенофонт Дмитриевич олоҕун устатыгар илдьэ кэлбит баҕа санаата үйэлээх үгэспитин - төрүт культуурабытын тилиннэрии, норуот былыргыттан утумнаах философията, итэҕэлэ баар буолуохтааҕын туруулаһыы.

Саха төрүт олоҕо үс кэрэ киэргэллээҕинэн киэн туттарын К.Д. Уткин маннык муударайдык уонна ис киирбэхтик этэн турардаах: "Биһиги сахалар киһи аймахха утары уунарбыт үс өрүт баар - олоҥхо, ыһыах уонна уус үөрэҕэ" - диэн. Сахаларга тимир культуурата баарын туһунан суруйбут "Черная металлургия якутов второй половины 19-начала 20 вв" кинигэтэ 1992 с. тахсан, салгыы бу тиэмэтинэн Ксенофонт Уткин 1994 с. кандидатскайын көмүскээбитэ.

1998 с. тахсыбыт "Культура народа саха" диэн этнофилософскай хайысхалаах улахан үлэтэ, атын да саха үгэстэригэр аска, таҥаска, сиэр-туом көстүүлэригэр суруйталаабыт элбэх научнай хабааннаах үлэлэрин эдэр да, саастаах да аҕааччы элбэхтик туһанар кинигэлэрэ. Олоҕун устата элбэҕи аахпыт, билбит киһи буолан Ксенофонт Дмитриевич суруйар тиэмэтэ олус киэҥ эйгэлээх этэ.

Биллиилээх меценаттар Михаил Ильич уонна Мария Гаврильевна Егоровтар тустарынан суруйбут "Алгыс баһа сыалаах", "Бэйэ холобурунан" кинигэлэрэ Саха сиригэр меценатство курдук үтүө дьыала салгыы сайдарыгар төһүү күүс буолбута саарбаҕа суох. Өссө онтун кэскилин санаан үлэлии сылдьыбыт Дьокускайдааҕы Тыа Хаһаайыстыбатын Академиятыгар меценатство музейын 2000 сыллааххха үөрэнээччитинээн Күннэй Гагариналыын тэрийбитэ.

Ксенофонт Дмитриевич биир ахтыытыгар: "Сирбин, дьоммун тала сылдьан таптаабаппын, барылара күндүлэр миэхэ" - диэн суруйбуттааҕа. Ону чиҥэтэрдии саха норуотун киэн туттар дьоннноро: улуу тойуксут, олоҥхохут Сергей Зверев-Кыыл Уола, дэгиттэр талааннаах мындыр уус БорисНеустроев-Мандар Уус, саха алааһын иэйиэхситинэн аатталлыт ырыаһыт, СӨ норуодунай артыыската Анастасия Варламова, норуот киэн туттар кэрэ символын - хомуһу пропагандалааһыҥҥа үйэтитэргэ олоҕун анаабыт чулуу хомусчут Иван Алексеев тустарынан киэҥник сырдаппыт дьонтон биирдэстэрэ. Өссө силигин ситэрэн Дьокуускай куоракка Иван Алексеевтыын "Хомус" диэн аан дойдутааҕы музейы төрүттээбиттэрэ. Төрөөбүт Ньурбатыгар тэрийбит, билигин кини аатын сүгэр "Норуоттар доҕордоһуулара" түмэл таас дьиэҕэ көһөн, оройуон биир аныгылыы көстүүлээх, цифровой технологиялаах дьонсэргэ тоҕуоруһар, ыччат дьон үөрүүнэн көрө кэлэр миэстэтинэн буолла.

Уткин хоһоонньут быһыытынан нүһэр тыллаах Нүһүлгэн поэт буолан саха аҕааччытыгар "Кулуһун сөрүө", "Дьылҕам кытыла", "Уйан кутум", "Сулумах сулустар" кинигэлэрэ тахсаннар, тута аҕааччыга сөбүлэтэн сэҥэриини ылбыттара. Сылаас сүрэхтэн, сайаҕас дуһаттан тахсыбыт, онуоха уран тыл умсулҕана эбиллэн, кини хоһоонноро саха киһитин сүрэҕин ортотунан киирэллэр.

Элбэхтэн аҕыйах холобуру аҕаллахха Нүһүлгэн суруйбут "Кэскил ырыатыгар" баар:

Үчүгэй даҕаны,
Үрдүккэ тардыһар,
Үөрүүгэ кыттыһар

диэн тыллардаах ырыаны норуот таптыыр ырыаһыта Эдьиий Марыына ыллаан бардаҕына киһи тэҥҥэ үөрсүөх, санаа да түспүт кэмигэр сүргэни көтөҕөр буолара, сахатын дьонугар оннук да сырдык өйдөбүл олорон хааллаҕа.

Эбэтэр норуот тыллара дии санаабыт "Оккоолойдоон Оккоолой" ырыа нарынтан нарын иэйиилэрэ, сүрэҕи-быары долгутар күүстээх дьайыыта ырыаһыта да суох киһини санаатын эймээбэккэ буолбаттар, ылланан бардаҕына хайа эбээ, эһээ үөрбэт, дьолломмот буолуоҕай?!

Олоҕун бүтэһик сылларыгар "Бичик" кинигэ кыһатыгар дьоппуон омук хокку ньыматынан суруйбут 90-ча хоһооно миниатюрнай кинигэ буолан, саха аҕааччытыгар бэлэх буолан тахсыбыта.

Күн бүгүн Ксенофонт Дмитриевич Уткин-Нүһүлгэн баай духоубунай нэһилиэстибэтэ, айымньылара биһиги бүгүҥҥү түбүктээх, уратылаах олохпутугар, киһи киһи буоларыгар, үрдүккэ талаһарыгар, үтүө санаа, таптал өрөгөйдүүрүгэр күүс-көмө буола сылдьаллар.

Мария НИКОЛАЕВА,
бибилэтиэкэр,
Хаҥалас.

– Чөл олох –

Эти-сиини чэбдигирдиигэ дьарыктыыр

Олунньу 27 күнүгэр Саха өрөспүүбүлүкэтигэр Доруобуйа национальнай күнэ бэлиэтэнэн ааста.

Арассыыйа, СӨ Доруобуйа харыстабылын туйгуна, чөл олоҕу тутуһар Владимир Трофимович Афанасьевы билбэт киһи суоҕа буолуо. Кини хаалыктаах хаамыынан дьарыктаммыта балай да буолла. Ньурбаҕа чөл олоҕу пропагандалааччылартан биирдэстэрэ, хаалыктаах хаамыыны дьоҥҥо тарҕатааччы Афанасьев Владимир Трофимович Арассыыйаҕа, чуолаан Саха сиригэр хаалыктаах хаамыынан дьарыгыраччылар ахсааннара элбээн иһэринэн ыҥырыы таһааран, Ньурба куорат олохтоохторо сааһыттан тутулуга суох хаалыктаах хаамыынан дьарыктанан барбыттара.

- 2013 сыллааххха сүһүөх ыарыыта уҥа атахпар биллэрэн, көһүйэр, ыарытыйар буолан барбыта. Ол саҕана хаалыктаах хаамыы туһунан өрөспүүбүлүкэ бэчээтигэр тарҕанан эрэр кэмэ этэ. Санкт-Петербурдааҕы институттан хаалыктаах хаамыыны (хотугулуу хаамыы) пропагандалыы доцент Волков А.В. Чурапчытааҕы физкултуурунай институкка маастар-кылаас ыыта кэлбитин туһунан хаһыакка түбэһэн ааҕаммын, интэриэһиргээн, интернет ситимин нөҥүө матырыйаал хомуйан барбытым. Бастаан хайыһар паалкатын быатын уһатан хаамыыттан саҕалаабытым, бу сыл сайыныгар дьоппуон хотуурунан от охсубутум. Күһүн, от кэнниттэн нэдиэлэҕэ иккитэ этисиини чэбдигирдэр сыалтан хаалыктаах хаамыыныы саҕалаан, кылааһым оҕолорун агитациялаан, кыһын аһара тымныыттан ураты күннэргэ хаамар буолбуппут.

2014 сыл саҕаланыыта Саха сиригэр хаалыктаах хаамыы тарҕанан, уон иһинэн улуустартан дьоннору хомуйан Финляндияҕа илдьэн үөрэттэрбиттэрэ. Бу сыл саас медиктэр Ньурбаҕа теплоходунан кэлэн "Волна здоровья" тэрийэн ыыттылар. Маассабай спорт уонна физкултуура кылаабынай испысэлииһэ Третьякова А.Е. хаалыктаах хаамыыны дьоҥҥо-сэргэҕэ билсиһиннэрдэ.

Намҥа ыытыллар норуоттар икки ардыларынааҕы спортивнай Оонньуулар кэмнэригэр, Волков А.В. ыытар дьарыгар улуус аатыттан кыттаммын сэртипикээттээх кэлбитим. Бу сыл хаалыктаах хаамыынан дьарыкпын саҕалаан, Ньурба олохтоохторугар кэпсээн, дьону мунньан хаамыыбытын саҕалаабыппыт. Дьыл ханнык баҕарар бириэмэтигэр дьарыкпытын быспакка күн бүгүнүгэр диэри хааман кэллибит.

Арай бу соторутааҕыта дьаҥ ыарыытыгар хаптаран 10 бырыһыантан 40 бырыһыаҥҥа диэри тыҥабын сүһүрдэн балыыһаҕа киирэн сытан таҕыстым. Вакцина, ревакцинация ылбытым уонна чөл олоҕу тутуһан хаалыктаах хаамыынан дьарыктаммытым туһалаата быһыылаах диэн санааҕа кэллим. Билигин чөлбөр түһээри кыралаан хаалыктаах хаамыыбын саҕалаатым, - диэн кэпсээтэ.

Владимир Трофимович доруобуйата көнөн өссө да дьону бэйэтин дьарыгар угуйуо турдаҕа.

Антонина СЕМЁНОВА.

Ньурба улууһун Духуобунай Лидера, саха төрүт санаатын, итэҕэлин түмэн сылдьыбыт бөдөҥ чинчийээччи-учуонай, общественнай деятель, быһата, наука уонна культуура араас хайысхаларынан күүрэннээхтик уонна күргүөмнээхтик үлэлээн дьон-сэргэ биһирэбилин, ытыктабылын уонна махталын ылбыт Улуу киһибит, бөлүһүөк Уткин Кенофонт Дмитриевич-Нүһүлгэн кулун тутар 1 күнүгэр 87 сааһын туолар. Чахчыта даҕаны, үлэтинэн, дьоҕурунан, дьаныарынан үрдүк чыпчааллары ситиспит биир сэдэх көстүү холобурунан буолар.

– Киэн туттар дьоммут –

Бөлүһүөк Ксенофонт Дмитриевич Уткин-Нүһүлгэн аатын алмааска иҥэрии

Кини сырдык аатын, сүҥкэн кылаатын үйэтитиигэ, култуурунай нэһилиэстибэтин тарҕатыыга биир дойдулаахтара, утумнааччылара, чуолаан Григорьева Антонина Афанасьевна, СӨ Ил Түмэн депутата араас таһымнаах үлэни көҕүлүүр уонна иилээн-саҕалаан тэрийэр. Холобур, 2016 сыл ахсыннны 9 күнүгэр Дьокуускай куоракка Ксенофонт Уткин аатын сүгэр уулусса арыллыытын ситиспитэ.

Билигин, ол уулуссаҕа "Россия - моя история" диэн ааттаах музейнай комплекс тутуллан куорат биир саамай ураты уулуссаларыттан биирдэстэрэ буолан турар. Саҥа аатталлыт уулусса Ксенофонт Дмитриевич үлэлээбит М.К. Аммосов аатынан Хотугулуу-Илиҥҥи Федеральнай университет уонна Саха государственнай тыа хаһаайыстыбатын академиятын икки быһа охсуулларыгар уонна инникитин "Олоҥхолэнд" бырайыак тутуллуохтаах сирин утары турар буолан ордук кэрэхсэбиллээх.

Аны, Антонина Афанасьевна - "Ньурбакаан" түмсүү (сал. А.А. Николаева) уонна үөрэнээччилэрэ ходатайстволарын аһаҕас акционернай уопсастыба иннигэр туруорсуутун С.С. Иванов, "АЛРОСА" президена өйөөн 2020 сыл атырдьах ыйын 28 күнүгэр №01/221-П нүөмэрдээх бирикээһинэн профессор Ксенофонт Дмитриевич Уткин аатын Ньурба сиригэр 08.02.2020 сыллаахха хостоммут 60,35 караттаах алмааска иҥэриини ситиспитэ. Быйылгы Ньурба Ыһыаҕын кэмигэр үөрүүлэхтик туттарыллара былааннанар уонна алмаас копията Ксенофонт Дмитриевич аатынан Ньурбатааҕы Доҕордоһуу түмэлигэр харалтаҕа хаалыаҕа.

Ити курдук, Антонина Афанасьевна Григорьева толкуйу тобулан сүдү кылааттаах биир дойдулаахтарын, дьонун-сэргэтин үйэтитиигэ дьоһуннаах үтүө үлэни ыыта сылдьар.

Ксенофонт Дмитриевич-Нүһүлгэн өрөспүүбүлүкэ таһымыгар духуобунас чэрчитинэн кылаатын сүрүнүн кылгастык чопчулуохпун баҕарабын:

Култуура эйгэтиттэн тахсыбыт бастакы наука доктора уонна бастакы профессор буолар. Итинник үрдүкү таһымҥа култуура үлэһитэ Саха сиригэр тахса илик. Барыта 70-тан тахса кинигэ аптара, ол иһигэр 20 монография. Наукаҕа бастакынан сахаларга тимир культуратын история кэрчигинэн чинчийбитэ уонна историческай наука кандидата буолбута. Кини саха омук бэйэтэ тимири уһаарыытыгар ураты ньымалардааҕын, туспа тутуулааҕын уонна тимири кытта үлэ саха төрүт дьарыга буоларын дакаастаабыта.

"Самовыбор" - "толкуйу тобулуу" диэн авторскай концепцията социальнай-философскай феномен быһыытынан ааҕыллар. "Проблема человека в социокультурной системе народа саха" диэн үлэтигэр ити концепциятын ситиһиилээхтик көмүскээн философскай наука доктора буолбута. Бу үлэ сүрүн идеята - сахалар Киһи туһунан философиялаах эбиппит диэн санааны бигэргэтэр уонна саха киһитин өйө-санаата сайдарыгар, бэйэтин Киһи быһыытынан билинэригэр сытар.

Аны туран, 40-тан тахса сылы быһа саха сиригэр музейнай педагогика сайдыытыгар сыратын уурбута, үс ураты хайысхалаах уонна суолталаах Аан дойду, Арассыыйа таһымнаах Доҕордоһуу, Хомус, Мэссэнээт түмэллэрин төрүттээччи, төлкөтүн түстээччи киһинэн буолар. Соҕотох киһи аатыгар сыһыардахха, бу - букатын кырата суох үлэ.

Ону таһынан, Ыһыах национальнай култуура кылаан чыпчаала буоларын өйдөөбүт чинчийээччилэртэн биирдэстэрэ. Ыһыах сценарийдарын бастакынан тиһэн, 90-с сыллар саҥаларыгар сааһылаан сурукка киллэрбитэ. Дьокуускай куоракка аан маҥнай ыытыллыбыт икки Ыһыах эмиэ Ксенофонт Дмитриевич сценарийынан аһыллыбыта, тэриллибитэ. Билигин даҕаны өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ыытыллар ыһыахтар үгүстэрэ К.Д. Уткин сценарийдарыгар олоҕураллар.

"Тулаһа" Духуобунас Киинин 2000 сыллаахха Саха государственнай тыа хаһаайыстыбатын академиятын иһинэн тэрийбитэ уонна "Тускул" диэн бастакы духуобунас боппуруостарыгар аналлаах научнай-культурологическай сурунаалы кылаабынай редактор быһыытынан үлэлэппитэ. Этнопедагог-философ быһыытынан ыччакка, нэһилиэнньэҕэ ананар үлэлэригэр духуобунай сайдыыта суох киһи толору сайдыылаах киһи буолбатын куруук тоһоҕолоон бэлиэтиирэ, үөрэтэрэ.

Холобура, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун Хаптаҕай нэһилиэгэр өрөспүүбүлүкэҕэ бастакынан Ксенофонт Дмитриевич бырагыраматынан духуобунас уруоктарын уонтан тахса сыл үөрэппиттэрэ. Барыта 13 өрөспүүбүлүкэтээҕи научнай-культурологическай экспедицияны иилээн-саҕалаан тэрийбитэ. Ол түмүгэр, научнай-популярнай киинэлэр уонна кинигэлэр тахсыбыттара. Атын учуонайдары кытта үөрэх, культуура министиэристибэлэрин концепцияларын оҥорсубут киһинэн буолар. Национальнай Гимназия оскуолатыттан саҕалаан өрөспүүбүлүкэ үгүс тыа оскуолаларын бырагыраамаларыгар научнай консультант быһыытынан үлэлэспитэ.

Биир духуобунаска үлэлээбит хайысхатынан буолар литератураҕа, поэзияҕа ураты суола. Саха билиҥҥи интеллигенциятын айар мэтириэттэрин - К. Чиряев, И. Алексеев, С. Руфов, Р. Баҕатаайыскай, Н. Шарин о.д.а. тустарынан аан бастакынан чинчийбит, суруйбут эмиэ Ксенофонт Дмитриевич Уткин буолар.

Айбыт хоһоонноро ырыа буолан дьоҥҥо-сэргэҕэ биллэр, сөбүлэнэр буолбуттара ыраатта. Холобур, "Оккоолойдоон-оккоолой", "Субуллар суһуох", "Ньургуһун ыһыаҕа", "Үчүгэй, үчүгэй" о.д.а. биэс уонтан тахса хоһооно ырыаһыттар репертуардарыттан түспэккэ сылдьар, радио, тыйаатыр, телевидение араҥатыгар барытыгар иһиллэр. Уонча хоровой ырыалар аптардара, онтон "Дьөһөгөй оҕото" СГТХА гимнын быһыытынан ылланар.

Ксенофонт Дмитриевич саха өркөн өйүн, ийэ тылын түмэ сылдьан өрүү кэрэни, үтүөну түстүүр ырыанныык-поэт, бөлүһүөк-поэт быһыытынан "Ырыа философиятын" биир бастакынан чинчийбитэ уонна саха омук инники дьыҥатыгар "Ырыа күнэ" наадалааҕын бэлиэтээбитэ.

Аны саха культууратын үс ураты нэһилиэстибэтэ: Хомус, Оһуохай уонна Кымыс иһиитин сиэрэтуома аан дойдутааҕы "Книга рекордов Гиннеса" киириитигэр эмиэ быһаччы сыһыаннаах уонна оруоллаах.

Түмүктээн эттэххэ, Ксенофонт Дмитриевич Уткин-Нүһүлгэн өрөспүүбүлүкэ, уопсастыба туһугар диэн үлэтэ бараммат баһаам, далаана киэҥ уонна үйэлээх. 2016 сыл ахсыннны 16 күнүгэр Саха государственнай тыа хаһаайыстыбатын академиятын Научнай бибилэтиэкэтигэр профессор Ксенофонт Уткин аата иҥэриллибитэ.

К.Д. Дьячковскай-Анаарар, филос.н.к. "Саха киэн туттар дьоно" диэн серияҕа "Бичик" кинигэ кыһатын иһинэн "Ксенофонт Дмитриевич Уткин - Нүһүлгэн" (2016) диэн кинигэни хомуйан таһааттарбыта. Онно үлэлэрин, айымныларын ырытыы, олоҕун араас кэрчиктэрэ, дьон ахтыыта киирбитэ.

Ксенофонт Дмитриевич үөрэнээччилэрэ, "Сылык" философскай куруһуок кыттыылаахтара Учууталларын профессор К.Д. Уткин аатынан Өрөспүүбүлүкэтээҕи ресурнай киин "Юные якутяне" иһинэн "Я и право" (сал.В.Д. Николаева) куруһуок кыттыылаахтарыгар, ситиһиилээх үөрэнээччилэргэ: Корнилова Наталья уонна Степанов Дмитрийга стипендия туттарбыттара.

Наука араас хайысхаларынан үлэтин, талыллыбыт айымныытын утумнааччылара хомуйан 16 томҥа бэлэмнээн таһаара сылдьаллара эмиэ өрөспүүбүлүкэҕэ биир бэлиэ хардыы, Учууталга Махтал, Бэринии туоһута. 2021 сыллаахха "Айар" кинигэ кыһатыгар Ксенофонт Дмитриевич "Лики духовности" диэн ааттаах "Учуутал - утумнааччы" туһунан философскай эссе-монолог кинигэтэ күн сирин көрбүтэ.

Ксенофонт Дмитриевич Уткин аатын, үлэлэрин үйэтитиигэ сыраларын уура сылдьар дьоҥҥо, чуолаан Григорьева Антонина Афанасьевнаҕа,СӨ Ил Түмэн депутатыгар истиҥ Махталбытын биллэрэбит!

Күннэй ГАГАРИНА-Байанайдаах,
К.Д. Уткин-Нүһүлгэн өрөнэччитэ.

Саха сирин кырдьаҕас үөрэҕин кыһата Бүлүүтээҕи педагогическай колледж 2022 сылга тэриллибитэ 100 сылын туолар. Өрөспүүбүлүкэ культуурунай, социальнай сайдыытыгар бу училищены бүтэрбит ыччаттар туохха да кэмнэммэт сүдү оруолу ылбыттара. Саха сирин бары муннуктарыгар тиийэн үөрэҕи, сырдыгы тарҕатар бастакы хараҥаччылар буолбуттара. Кинилэр истэригэр мин учууталым, тыыл уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ, "Учууталлар учууталлара", Саха сирин интеллигенциятын I-кы сийиэһин делегата, Ньурба оройуонун Хорула, Өҥөлдьө нэһилиэктэрин "Бочуоттаах олохтооҕо" Мария Игнатьевна Степанова баар. Малдьаҕар, Ньурба оскуолаларын ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрэн баран, 1936 сыллаахха Дьокуускайдааҕы педагогическай училищеҕа үөрэххэ киирбитэ.

– Кэпсиэхпин баҕарабын –

Бастакы хараҥаччылар буолбуттара

II-с куурсу бүтэрэн баран, ийэтэ ыараханнык ыалдьан, үөрэҕиттэн уурайбыта. Онон дойдутугар төннөн оскуолаҕа, дьыссаака үлэлээбитэ. Үөрэххэ олус баҕалаах кыыһы 1943 сыллаахха Бүлүүгэ педагогическай училищеҕа ыыппыттара. Суруйааччы Николай Гаврилович Золотарев, Николай-Якутскай балта Томская Вералыын ыалга дьиэлэнэн олорон, бииргэ үөрэммиттэрэ. Интернакка аһыыллар эбит: күҥҥэ биир хомуос миин, 200 грамм хааһы, биир быһыы килиэп.

Сэрии саҕанааҕы аас-туор олох ыарахаттарын аахсыбакка Мария ситиһиилээхтик үөрэммитэ. Алын кууруска Михаил Спиридонович Иванов-Багдарыын Сүлбэ үөрэммит. Кини бу наар "туйгун" сыанаҕа үөрэнэр биир дойдулааҕын, Ньурба кыыһын сөҕөрө, хайгыыра үһү. Мария Игнатьевна училищены 1944 сыллаахха бүтэрбитэ. Икки сыл учууталлаан баран, 1946 сыллаахха Дьокуускайдааҕы педагогическай институкка үөрэнэ киирбитэ. Үөрэххэ уһулуччу дьоҕурдаах, дьаныардаах кыыс туйгуннук үөрэммитэ. 1948 сыллаахха бэриллибит 035556 нүөмэрдээх дипломугар бары предметтэригэр "туйгун" сыана турар. Чаҕылхай ситиһиилэрин иһин устудьуоннарга ананар саамай үрдүк стипендияны, Серго Орджоникидзе аатынан анал стипендияны ылара. Бу харчыттан үөрэнэрин устата ийэлээх аҕатыгар ый аайы көмө ыытара.

Мария Игнатьевна Степанова ити курдук, Бүлүү педучилищетыттан куорсун анныынан, саха ыччатын үөрэтэр, сайыннарар айымныылаах үлэтин саҕалаабыта. Эйэҕэс-сайаҕас кэрэ майгытынан, дириҥ билиитинэн-көрүүтүнэн дьон-сэргэ ытыктабылын ылан, Хорула, Өҥөлдьө нэһилиэктэрин бочуоттаах олохтоохторун аатын сүгэн, үтүөкэн олоҕу олорбута.

Үөрэҕин бүтэрээт Мария Игнатьевна Өҥөлдьөҕө дириэктэринэн үлэлээбитэ, биологияны, географияны, химияны, анатомияны үөрэппитэ, баай матырыйааллаах кабинеты тэрийбитэ.

Мария Игнатьевна кэргэнинээн Михаил Ивановичтыын 1951 сылтан биэс сыл Хорулаҕа үлэлээбиттэр. Бу кэми Мария Игнатьевна: "Саамай таһаарыылаахтык үлэлээбит сылларым эбит", - диэн ахтара. Хорулаҕа аан маҥнай пришкольнай учаастак тэриллэн, оҕуруот аһын, бурдук араас суордун, бэл диэтэр кукурузаны кытта үүннэрэллэрэ.

Мария Игнатьевна 1956 сылтан 1984 сылга диэри Өҥөлдьө оскуолатыгар үлэлээбитэ. Онон уопсай педагогическай ыстааһа 46 сыл. Кини оскуолаҕа баай матырыйааллаах үөрэтэр кабинет, музей тэрийбитэ. Тыыннаах муннугу, пришкольнай учаастагы үрдүк таһаарыылаахтык үлэлэппитэ. Мария Игнатьевна нэһилиэккэ киэҥ хабааннаах уопсастыбаннай үлэни ыытара. Олохтоох сэбиэт солбуллубат депутата, дьахтар кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ, норуодунай суут сэтээтэлэ буолара. Нэһилиэккэ халбаҥнаабат үрдүк аптарытыатынан, убаастабылынан туһанара.

Икки төгүл райсовет депутатынан талыллан үлэлээбитэ. Ол кэмҥэ 1961 сыллаахха, дьахтар кэмитиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлии сылдьан, элбэхтик туруорсан, кэпсэтэн, Өҥөлдьөҕө дьыссаат астарбыта.

Кэргэнинээн, Саха АССР үтүөлээх учуутала, уоттаах сэрии бэтэрээнэ, "Кыһыл сулус" уордьан кавалера, "Аҕа дойду сэриитин I истиэпэннээх уордьанын" кавалера Павлов Михаил Ивановичтыын биэс төрөппүт оҕолорун кытта үс тулаайах оҕолору иитэн-такайан, үөрэхтээх үлэһит дьон оҥорбуттара. Аймахтарын, билэр дьоннорун оҕолоро үөрэҕи ылалларыгар өрүү көмөлөһөр, өйөбүл буолар этилэр. Хас да үөрэнээччилэригэр бэйэлэрэ таҥас-сап биэрэн, харчылаан, идэ ылалларыгар көмөлөһөн, куоракка тэрийэн ыыппыт түбэлтэлэрэ бааллар. Учуутал быһыытынан оҕоҕо киэҥ билиини биэрэр, сиэр-майгы үтүө үөрүйэхтэрин иҥэрэр, нэһилиэккэ, оройуоҥҥа дириҥник убаастанар дьон этилэр.

Өҥөлдьө нэһилиэгиттэн учууталлара солообут суолунан элбэх оҕо Бүлүүтээҕи педагогическай училищеҕа үөрэнэн, ыччаты иитиигэ-үөрэтиигэ биллэр суолуиһиһи хаалларбыттара.

Ол курдук Афанасьева (Николаева) Елена Еремеевна училищеҕа олус чаҕылхайдык үөрэммитэ. Ситиһиилээхтик үлэлээн иһэн, ыарахан ыарыыттан олохтон эдэр сааһыгар туораабыта.

Иванова Мария Яковлевна - 1963 сыллааҕы выпускница, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна. Андреева Мария Николаевна - 1958 сыллааҕы выпускница, Мэҥэ Хаҥалас бэтэрээн учуутала, үөрэҕирии туйгуна. Саввинова (Иванова) Александра Герасимовна - бэтэрээн учуутал.

Петров Иван Степанович - бэтэрээн учуутал, өр сылларга советскай-партийнай үлэҕэ сылдьыбыта. Федоров Егор Васильевич - философскай наука кандидата. Николаева (Андреева) Евдокия Григорьевна - 1968 сыллааҕы выпускница, "Учууталлар учууталлара", "Учуутал албан аата" бэлиэлэр хаһаайкалара, Үөрэҕирии Бочуоттаах бэтэрээнэ, Малдьаҕар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо. Павлов Николай Михайлович (иппит уола) - 1970 сыллааҕы выпускник. Бүлүү детдомугар өр сылларга таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

Бүлүүтээҕи педколледж 100 сыллаах үбүлүөйүгэр, 79 сыл анараа өттүгэр ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрбит выпускница, дьонсэргэ тапталлаах учуутала Мария Игнатьевна Степанова аата ахтыллан аһара тоҕоостоох дии саныыбын.

Махталлаах үөрэнээччитэ, Бүлүүтээҕи педагогическай училище 1968 сыллааҕы выпускницата

НИКОЛАЕВА (АНДРЕЕВА)
Евдокия Григорьевна,
Өҥөлдьө.

– Ньурба куорат 25 сыла –

Үбүлүөйдээх сыл соруктара

Ньурба историятын ырытан көрдөхө, ханнык баҕар ситиһии кэннигэр дьон турар. Ньурбалар ураты тыыннаах, ураты көрүүлээх, тус күүстээх санаалаах дьоннор, ол да иһин ситиһиилэрэ, кыайыылара эмиэ ураты суолталаах, диринг ис хоһоонноох буолар.

Бу үлэлиир кэммэр мин итини үчүгэйдик биллим, итэҕэйдим. Ньурбалар санааларын ууран, түмсэн үлэлээтэхтэринэ тэрээһин ситиһиилээх, үтүө түмүктээх буолар. Ыраата барбакка, Убайаннааҕы спортивнай былаһакканы, Нюрбинка үрэҕи туоруур да муостаны ылан көрдөхө, киһи санаатын, күүһүн уурдаҕына бары үлэ кыаллар.

Быйыл Ньурба куоратын үбүлүөйдээх сылыгар биһиги эмиэ бэйэбит иннибитигэр сыал-сорук туруоруннубут. Куорат буолбуппут 25 сыла, бу кэм туспа суоллаах-иистээх. Кэннибитин эргиллэн көрөн, ааспыты анааран, түмүк таһааран баран, аны кэлэр 25 сылга сайдар хайысхабытынан үлэлээн-хамсаан барыахтаахпыт. Бу соругу толороргo хас биирдии олохтоох бэйэтин ис туругун арыйан, санаатынан сөпсөһөн эрэ туран ылыстаҕына биһиги туруоруммут сыалбытын ситиһэн, өссө да атын кыайыылары дабайар кыахтаахпыт.

Ол иһин быйылгы үбүлүөйдээх сылы Ньурба Патриотун сылынан биллэрдибит. Хас биирдии Ньурба олохтооҕор "мин Ньурбабын, мин патриотпун, мин төрөөбүт дойдубун таптыыбын, мин Ньурбам билиҥҥи, саҥалыы балысхан сайдыы суолун тобулан, иннин диэки барарын баҕарабын" диэн өйдөбүл киириэхтээх, сүрэҕэр-быарыгар олоҕуруохтаах.

Быйылгы үбүлүөйдээх сыл Ньурба куорат кэлэр 25 сыллааҕы сайдыыбытыгар улахан суолталаах сыл буоларын биһиги умнуо суохтаахпыт. Бүгүҥҥү күҥҥэ сайдыыбыт сүрүн концепциятын хайысхатын буламмыт, үлэни саҕалаабыппыт. Куоракка таас дьиэлэр баар буолуохтаахтар, суоллара аспаалланыахтаахтар, нэһилиэнньэҕэ оҥоһуллар өҥө арааһа элбиэхтээх, олохтоохтор олорор усулуобуйалара, сынньанар сирдэрэ, куорат тас көрүҥэ тупсуохтаах, саҥалыы буолуохтаах диэн сорук ылыммыппыт.

Нюрбинка үрэҕэр пляж, бассейн оҥоһуллар

Ньурба куоратыгар анал сөтүөлүүр сир - пляж суох. Онон сайыҥҥы куйаас кэмнэргэ олохтоохтор, сүрүннээн оҕолор, улахан кыһалҕалары көрсөллөр. Бары өйдүүр буолуохтаахпыт, Ньурба паркатын оҥорорго аан бастаан үп-харчы суох кэмигэр, быйыакпыт саҥа оҥоһулла сылдьар кэмигэр аллея уотун умаппыппыт. Итинэн биһиги олохтоохторго ылыммыт соругу толороргo кыах баарын, паркаҕа дьон мустар, дуоһуйа сынньанар сирэ буоларын көрдөрбүппүт.

Нюрбинкаҕа эмиэ ити суолун тутуһан, бастакы хардыылары оҥордубут. ППМИ бырыгыраматыгар киирсэн, тэрээһиннэрин саҕалаатыбыт. Быйыл сөтүөлүүр кэм саҕаланыытыгар Нюрбинкаҕа бассейн баар буолуоҕа. Биһиэхэ халлаан туругуттан, үп-харчы хамсыырыттан үлэбит сүнньэ тутулуктааҕын бары билэбит. Хайа баҕар үлэ кэрдиистэрдээх. Ол курдук, сир ирбитин, халаан уута түспүтүн кэннэ, Бүлүү өрүстэн турба тардыллан, носуос туран, үлэ ситэриллиэҕэ. Билигин бассейн онно бэлэм турар, анал покрытие тэлгэниэхтээх уонна уунан толоруллуохтаах. Сайыҥҥы куйааска паркаҕа элбэх киһи мустубата чахчы, онон Нюрбинкаҕа оҥоһуулаах пляжка, уларыйа турар уулаах бассейнҥа дьон тоҕуоруһар сирэ буолара саарбаҕа суох.

Бу үлэлэр от ыйын 1 күнүгэр бүтүөхтээхтэр диэн былаан туруорунан олоробут. Биллэн турар, сынньанааччыларга манна сөптөөх усулуобуйа оҥоһуллуохтаах, сытар сирдэр, күнтэн хаххалыыр навестар, таҥас уларыттар миэстэлэр. Ньурба урбаанньыттара өҥө оҥоруутугар ылсан үлэлэһэллэригэр биһиги өттүбүтүттэн өйөбүл баар буолара саарбахтаммат.

Бүлүү өрүс биэрэгэр — Набережнай тутуута

Быйыл Набережнайбытын тутуу бастакы этаба ыытыллар. "Мин мантан сэриигэ барбытым" монументан саҕалаан, АЛРОСА дьиэтин иннигэр баар күөх зона бүтэһигэр диэри уонна "Кыталык" КД-ын истиэнэтигэр тиийэ территория оҥоһуллуохтаах. Манна сүрүннээн болуоссат барыта билиитэнэн бүрүллүөхтээх, биэрэк үрдүнэн хаамар суол оҥоһуллуохтаах уонна барыта күрүөлээх буолуохтаах. Биллэн турар, ити бырайыакка баар архитектурнай тутуулар, ыскаамыйалар, беседкалар, дьоҕус сыана, сиртэн тэбэр фонтан - барыта бааллар. Үлэ хаамыыта бэс ыйыгар күүстээхтик барыа.

Эппитим курдук, үлэ барыта кэрдиистээх: харчыта кэлэрэ, аукцион биллэриллэрэ, матырыйаал атыылаһыллаһына, тиэллэн кэлиитэ. Паром сырыыта саҕаланна да, сүрүн тутуу матырыйааллара кэлиэхтэрэ. Биэрэк тутуутугар 14 состоруулаах массыына билиитэ, сыбаайа, араас архитектурнай формалар баар буолуохтаахтар. Билиитэлэрбит Красноярскай куораттан кэлиэхтээхтэр, улахан уйуктаах, гранитнай эбииликтээх, паарка киэниттэн өссө үчүгэй буолаллар.

Өйдөөн көрбүт буолуохтааххыт, паарка концепция барыта олох эргииринэн төгүрүк быһыылаах оҥоһуктарга олоҕуран тутуллубута. Набережнай киэнэ сүрүннээн үс муннуктаах формалар буолуохтара. Бу өнүгэс быһыытыгар олоҕурбута. Ньурбалар (Ньурба "ньырма" диэн эбэҥки тылыттан киирбит диэн баар, өнүгэс диэн суолталаах) өнүгэс курдук сытыы, кыайыылаах-хотуулаах, туруорбут сыалларыгар чопчу түһэр санаалаах дьон диэн ис суолталаах.

Бэс ыйын саҕаланыытыгар биһиги эргэ тутуулары көтүрэн, сирин тэҥнээн, кумаҕын кутан, күрүөлэрин устан, сирин бэлэмниэхтээхпит. Төһө кыалларынан күөх олордуулары алдьаппат курдук дьаһаныахтаахпыт. Онноооҕор, паркаҕа амфитеатр тутуутугар икки хатыҥ кэрдиллэр бырайыагын ирдэһэн уларыттарбыппыт, арыый кыччатан оҥоторбуппут. Оннук суолу бу да сырыыга тутуһуохпут, туох да алдьаныа суохтаах, тупсарыллан эрэ оҥоһуллуохтаах.

Бу үлэлэргэ сүрүннээн эмиэ бэйэбит дьоммут үлэлиэхтэрэ. Арай билиитэ уурарга тастан биригээдэ кэлиэҕэ. Ол эрэн, быйыл уратыбыт диэн - ити биригээдэҕэ бэйэбит олохтоох дьоммутун сыһыаран үлэлэтиэхпит. Саха сатаабата суох. Онон, билэн-көрөн, үөрэнэн, ымпыгын-чымпыгын быһаарсан, аныгыс сырыыларга бэйэбит дьоммут бу үлэни баһылыахтаахтар дии саныыбын.

Набережнай күрүөлэрин быйыл эмиэ барытын бэйэбит оҥоруохпут, итиннэ уопуппут баар. Бу үлэлэргэ техникум сварщик уолаттарын сыһыарарга эмиэ кэпсэтиилээхпит. Күрүө, уот остуолбатын тимирдэрэ кэллилэр, сварка үлэтэ саҕаланна. Баар бырайыакпытынан Набережнай уота паарка киэнинээҕэр олох атын буолар, манна бэйэбит олус үчүгэй тус кистэлэҥнэрдээхпит. Ол оҥоһулуннаҕына олохтоохтор бэйэлэрэ сыанабыл биэриэхтэрэ. Күрүөлэрбит эмиэ олох атын, ханна да суох күрүөлэр буолуохтаахтар. Арай Дьокуускайга оҥорбуттара дуу.

Паарка да буоллун, Набережнай да бырайыактара сир бэйэтин ньууругар сөп түбэһиннэрэн оҥоһуллубуттара. Бу билиҥҥи тутууга саҥалыы көрүү тенденцията - айылҕа биэрбитин туһанан тутуу диэн буолар. Холобур, биэрэк үрдүнэн аанар сатыы киһи хаамар суола сыбаайаҕа турар буолуохтаах, итиннэ буор кутуута, биэрэги тэҥнээһин иҥин оҥоһуллубат. Ол курдук, биэрэккэ 500-тэн тахса сыбаайа түһүөхтээх, үрдүнэн сабыта ууруу суол оҥоһуллуохтаах, күрүөлэниэхтээх. Мастарбыт бэтэрээ өртүлэригэр билисипэтинэн айанныыр суол баар буолуохтаах. Биллэн турар, барыта уоттаныахтаах-күөстэниэхтээх.

Манна мин бэлиэтээн этиэхпин баҕарабын, өрүс үрдүгэр турар куораттарга барыларыгар Набережнай баар. Бу олохтоохтор уу таһыгар сынньанар сирдэрэ. Уу күүһүн биһиги бары билэбит. Бүлүү үрдүгэр улааппыппытыттан киэн туттабыт, Ньурбабытыгар олоҕу биэрбит Улуу Эбэҕэ махтанабыт, сүгүрүйэбит. Набережнай сүрүн концепция итиннэ олоҕуран көмүскэммитэ. Үйэлэр тухары ньурбалары арчылыы-араҥаччылыы сылдьар Бүлүү Эбэбитигэр куораты сирэйинэн хайыһыннаран, айылҕаҕа сыһыаммытын, олоххо көрүүбүтүн мантан төрүөттээн таһааран, күүс ылан, болҕомтобутун ууран, харыстаан, инники олохпутугар Алгыстаах, көмүскэллээх суолунан барыахтаахпыт.

Үбүлүөйдээх сыл үлэлэрэ

Бу улахан үлэлэр таһынан, быйылгы үбүлүөйдээх сылбыт тэрээһиннэрэ үгүстэр. Бу күннэргэ ППМИ куонкуруһун түмүгэ билиннэ. Манна олохтоохтор туруорсубут үс бырайыактара- Ыраах Убайаанҥа сайыҥҥы уу ситимэ, Ыстапаан Баһылыйап уулусса кытыытын тупсарыы уонна пааркаҕа спортивнай тренажердар туруораһыннара кыайыылаахтар ахсааннарыгар киирдилэр. Олохтоох көҕүлээһиннэри өйүүр бырагыраама (ППМИ) 2018 сылтан үлэлиэҕиттэн Ньурба куорат дьаһалтата сыл ахсын кыттан, номнуо бэһис кыайыыта буолла, барыта холбоон 15 бырайыага үтүө түмүктээх буоллулар. Онон, быйылгы ППМИ үлэлэрэ саҕаланалларыгар кыах баар буолла. Маны таһынан, бу сайын Сэбиэскэй уулусса аспаалланыахтаах.

Быйыл Маслозавод уонна Сэбиэскэй түөлбэлэригэр олохтоохтор сайыҥҥы уу ситимин туруорсубуттара. Березовка сиригэр-уотугар үлэлэр саҕаланыыларыгар бэлэмнэнэн, суолун-иитин оҥоруу, сааһылааһын былааннга баар. Былырыыҥҥы Автодром үлэтин салгыахха наада. Автобус тохтобулларын саҥардыы, бөх тоҕор сирдэри СанПин ирдэбилигэр олоҕуран бетоннаан оҥоруу, суол өрөмүөннээһинэ, суол бэлиэлэрин туруоруу уонна да атын үлэлэр быйыл барыахтаахтар. Биир күүстээх үлэ көрүҥэ - хаарбах дьиэлэри көтүрүү буолуоҕа.

Биллэн турар, хайа баҕар үлэ барыта үбү-харчыны эрэйэр. Бу үлэлэри быйыл саҕалыахпыт. Улуус дьаһалтатыгар тэҥнэ үбүлээһиигэ сайаапка барбыта. Сөптөөх быһаарыныы көһүннэр эрэ - хас да сылы быһа соһуллубакка, бүтэн-оһон, олоххо киирэн иһиэ этилэр. Өйдүүр буолуохтааххыт, Убайаан спортивнай былаһаккатын үс сыл туруулаһан туран үлэҕэ киллэрбиппит. Биир сыл күрүөтэ, эһиилигэр бүрүллээһинэ уонна үһүс сылыгар тренажердар туруулара. Бу үлэлэр барыта биир сылынан түмүктэниэхтэрин сөбө. Былааннаммыт тэрээһиннэр үптээх-харчылаах эрэ буоллаллар, бырайыактар этабынан арахсыбакка, биир кэмнэ тутуллан, балысханнык олоххо киирэн иһиэх этилэр.

Үбүлүөйдээх тэрээһиннэргэ анал хамыыһыйалар үлэлэрин номнуо саҕалаабыттара. Бу сылга үгүс култуурунай-маассабай тэрээһиннэр былаан быһыытынан ыытыллыахтара. Кыһыны атааръыыбыт, куораппыт ыһыаҕа, төрөөбүт күнэ, араас күрэхтэр, спортивнай күөн көрсүүлэр буолуохтара.

Төрөөбүт түөлбэбит чэчирии сайдарыгар, олохпут кэрэ-бэлиэ түгэннэрэ үксүүрүгэр, сэргэх тэрээһиннэринэн туоларыгар хас биирдии Ньурба киһитин өйөбүлэ, үтүө санаата таһаарыылаах уонна дьулуурдаах үлэни көҕүлүүрэ наада.

Күндү Ньурбам дьоно, саҥа кэлэр кэрдиис кэм санааҕытын, инникигэ эрэлгитин туругуртун, дьоллоох эйэлээх олоҕу түстээтин. Биир дойдулаахтарбар инникигэ энчирээбэт эрэл буолуохтун!

Ньурба куорат баһылыга
Александр Игнатьевич ИВАНОВ.

Нюрбинских индрайверистов поздравил Арсен Томский

День Защитника Отечества зарядом положительных эмоций и познавательным квестом отметили индрайвери́сты Нюрбы. Для них прошел специальный автоквест, приуроченный 25-летнему юбилею города Нюрба.

Автоквест Нюрбы с 5-летней историей существования, как любимое мероприятие "Driver-квест" общественного движения автолюбителей - это динамичная, развлекательно-познавательная игра с поиском тайных мест, с заданиями по ориентированию в городе и с выполнением не только физических, но и интеллектуальных тестов-ребусов. Отрадно, что любителей автоквеста с каждым годом становится больше.

В этом году на соревнованиях приняли участие 13 команд-представители сообщества индрайверистов. "Driver-квест" состоял из двух блоков, где командам необходимо было найти зашифрованные места и спрятанные задания. Квест начался с разминки, где участникам было дано задание сфотографироваться с ровесником города Нюрба, с молодым человеком 25-и лет. Особый настрой участникам дал основатель сервиса такси Индрайвер Арсен Томский, который поздравил нюрбинских индрайверистов и прислал горячий привет из солнечного Ташкента.

В основной блок заданий были включены поиск сакрального места в городском парке, поиск дорожной развилки по фотографии, исполнение патриотической песни на фоне места, через которое проходят все юноши старше 16-и лет и еще много интересных загадок, поднимающих атмосферу здорового соперничества. Второй блок заданий поступил от инициатора и организатора нюрбинского движения автолюбителей Айталины Камиловой из г.Якутска.

По итогам автоквеста были определены победители номинаций "Знатоки", "Максимальный заказ" и "Максимальная комплектация". Команда "Лидер" оправдала свое название, став настоящим лидером "Driver-квеста" и получила главный приз соревнований - сертификат на сумму 30 тысяч рублей от охотничьего магазина "Булт". Автомойкой высокого давления "Stihl" на сумму 20 тысяч рублей награждена команда "Патриот", занявшая 2 место. Команде "Филин" за 3 место организаторы вручили сертификат на сумму 10 тысяч рублей от магазина "Рулевой".

Как отметили организаторы автоквеста, специалисты администрации города Нюрба, определенная дата или событие, к которым приурочена игра, значительно увеличивает интерес участников к мероприятию. И таким поводом и темой квеста стало 25-летие города. Они подчеркнули, что постарались сделать этот квест как можно более насыщенным и интересным, добавили познавательные задания из жизни города, включили значимые исторические объекты.

По завершении квест-игры все и организаторы, и участники-водители службы Индрайвер остались довольны, они получили свою долю азарта, прочувствовали командный дух, а главное, весело и с пользой провели время, зарядились незабываемыми положительными эмоциями.

Пресс-центр
МО "Город Нюрба".

– Городу Нюрба – 25 лет –

Нюрба – дважды победитель

Нюрба – дважды победитель Всероссийского конкурса по благоустройству малых городов и исторических поселений.

Под таким названием на днях вышла статья в "Отраслевом журнале "Вестник". Интерес международного холдинга вызвали позиции Нюрбы в федеральном рейтинге среди якутских городов. Как отмечает издание, по оценке качества городской среды, город поднялся с пятого места на второе. Это стало возможным во многом благодаря реализации проектов благоустройства, в обсуждении которых не остался в стороне, пожалуй, ни один житель.

Первая победа Нюрбы - это благоустройство городского парка, который сейчас является не только местом повседневного посещения, но и событийной территорией, наполненной позитивными смыслами и эмоциями.

Обустроенный парк - это первый этап комплексного проекта "Семь километров", объединяющий кольцевой сетью различные пространства, в основу которого положен городской маршрут протяженностью "в 10 000 шагов" с прогулочными и велодорожками, с городскими достопримечательностями, малыми формами для физической активности и отдыха, с купальной и пляжными зонами в пойме р.Нюрбинка, организация которых уже начата с 2021 года за счет средств республиканской программы ППМИ.

Вторая победа Нюрбы - это проект благоустройства набережной р.Вилюй, еще одного ключевого пространства городского маршрута "в 10 000 шагов". Мы все помним рейтинговое голосование 2021 года в рамках реализации федерального проекта "Формирование комфортной городской среды" и национального проекта "Жилье и городская среда" по отбору общественных территорий, подлежащих благоустройству в 2022 году. По итогам голосования победа нюрбинцев, где приняли участие более 14 тысяч человек, стала одним из основных критериев второй победы Нюрбы и подняла федеральный рейтинг города. И в эти дни голосования каждый житель, каждый уроженец Нюрбы доказали силу духа единства и истинной любви к родине.

В этом году начнется реализация проекта-победителя. "Проект полностью отражает идентичность нашего народа, нюрбинскую историю и местный колорит. Такие работы объединяют, вдохновляют, наполняют жизнь каждого горожанина новыми позитивными смыслами", - отмечает глава города Александр Иванов.

А нюрбинцы с нетерпением ждут начало работ. Они знают, что цель, поставленная в Нюрбе сегодня, завтра станет реальностью.

Саргылана ФЕДОРОВА.

– Биһиги аттыбытыгар –

Айымньылардбын аахпыт киһи, бэйэтигэр тугу эрэ туһаныа диэн баҕа санаалаах суруйабын

Бүгүнгү хаһыатым дьоруойунан СӨ суруйааччыларын уонна суруйааччылар сойуустарын норуоттар икки ардыларынааҕы сойууһун чилиэнэ, Акана нэһилиэгиттэн төрүттээх Сахса Тар-Александр Петрович буолар.

- Александр Петрович аҕаааччыларга бэйэҕин билиһиннэр эрэ.

- Мин бэс ыйын 3 күнүгэр 1966 сыллаахха Ленинскэй оройуон Акана нэһилиэгэр күн сирин көрбүтүм. Кэргэннээхпин. Кэргэним Александрова Светлана Борисовна билигин сынньаланнан олорор. Түөрт оҕолоохпут. Оҕолорбут төрдүөн үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, төрөөбүт дойдуларыгар, Нюрбаҕа, о.э. үс уоллаттарбыт "РИК Автодор" АУО, кыыспыт кииннэммит бухгалтерияҕа ситиһиилээхтик үлэлииллэр.

Бэйэм "Мой бизнес" кииннэ менеджеринэн үлэлиибин.

- Айар үлэҕэ хайдах кэлбиккитий?

- Мин кыра кылаастартан өйтөн суруйууга туйгун этим. Акана аҕыс кылаастаах оскуолатыгар, саха тылыгар Иванов Егор Николаевич, 9-10-с кылаастарга Марха орто оскуолатыгар Местникова Мария Алексеевна үөрэппиттэрэ. Саха тылыгар уонна литературатыгар наар туйгун сыанаҕа үөрэммитим.

Оскуолаҕа үөрэнэр сылларбар истиэнэ хаһыатын таһаарарга уруһуйдуурум. Матырыйаал аҕыйах буоллаҕына бэйэм суруйарым. Устудьуоннуу, аармыйаҕа сылдьан эмиэ истиэнэ хаһыатын таһаараччыбын. Хомсомуолга үлэлиир кэммэр "Эдэр коммунист", "Коммунизм суола" хаһыаттарга ыстатыйаларым, очеркаларым тахсыталаабыттара.

Онтон тирэх ылан, 1989 сыллаахтан саҕалаан Васильев Герасим Иванович сорудаҕынан Үлэ Албан аатын музейын тэрийэргэ биэс нэһилиэк кырдьаҕастарыттан ахтыыларын уонна Нюрбатааҕы Архыыптан матырыйаал хомуйбутум. Кырдьаҕастар хаартыска уларыстахтарына, ол саҕана копиялыыр тэрил суох буолан, харандааһынан бэтэринээр Балбаара уруһуйдуур этэ. Элбэх ахтыыны Акана нэһилиэгин кинигэтэ тахсарыгар биэрбитим.

- Сахса Тар диэн ааты хаһан ылыммыккыный?

- 2018 сылтан Сахса Тар диэн илии баттыыр буолбутум. Аҕабынан эҥэм Моисеев Николай Александрович-Тар диэн сурукка киирэ сылдьар. Сахса диэн ийэм күнү көрбүт сирэ үтүө дойду буолар, билигин быраҕыллан турар. Оҕо эрдэҕинээҕи таптал аатым Сахсаала - диэн этэ.

- Ээ, сөп төрүттэриҥ аатын ылыммыт эбиккин дии. Хаһаанҥыттан айымньылары суруйар буолбуккунуй?

- Аймахтарым туһунан кинигэ таһаарааччыларга ахтыы суруйан ыыталыыбын. "Байдам" сурунаалга мин суруйуулардбын кылгатан бэчээттээччилэр. Саҥа үйэ киһитэ буолан электроннай сайтарга, ордук элбэхтик "Якутия образ будущего" -http //yakutiafuture/ru/ уонна "В Нюрбе" https //vnyarbe/stories/ тахсыталыыбын. Итинтэн ыланнар Ватсап, Телеграмм иһинэн тарҕаталлар.

Кэнники сылларга Сахса Тар аатынан түөрт уонтан тахса араас кэпсээннэр, хоһооннор, ахтыылар суруллан тарҕаннылар. Ордук сөбүлээн ааспыт кэм үһүйээннэрин аҕан, чинчийэн, эбэн-сабан бэйэм тылбынан суруйарбын сөбүлүүбүн. Сорох аҕааччыларым сөбүлүүллэр, сорохтор наһаа уһатаҕын диэччилэр эмиэ бааллар. Ол иһин олорго анаан кылгатыллыбыт ис хоһоонноон суруйабын. Айымньылардбын аахпыт киһи, бэйэтигэр тугу эрэ туһаныа диэн баҕа санаалаах суруйабын. Айымньыларым арыый өйүн туппут улахан оҕолорго уонна улахан аҕам саастаах дьоҥҥо ананар.

- Александр Петрович, урукку уос номохторугар олоҕуран суруйабын диэтиҥ дии. Былыргы уос номохторго олоҕурбут "Түсүһүүлээх уруу" лоскуй уус-уран кинигэҥ ааспыт сылга күн сирин көрбүтэ. Төһө да кылгас кэпсээн буоллар, уустаан-ураннаан суруйбут номоххун аҕан ол кэминээҕи олох хартыынатын хараххар илэ ойуулаан көрөр эбиккин. Бу дьиҥнээх олоххо буолбут номох дуо?

- Дьиҥнээх олоххо буолбут номох буолар.

- Маны таһынан хоһоон айар эбиккин, хоһооннороҥ ханна бэчээттэнэн тахсыбыттарай?

- Билбэтим, урут оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан оҕо барыта хоһоон суруйар этэ. Устудьуоннуу сылдьан нууччалыы суруйар этим.

Урут "Эдэр коммунист", "Бэлэм буол" хаһыаттарга ону-маны суруйан ыытааччыбын. Үчүгэй баҕайытык хайҕаан баран сүбэлээн эппиэттээччилэр. Ол иһин бырахпакка дьарыктаммытым буолуо. Кэлин элбэхтик сайтарга тахсар буолбутум кэннэ псевдонимна ыл диэн сүбэлээбиттэригэр "Саха Тар" диэн псевдоним ылыммытым.

- Александр Петрович инники былаанҥытын аҕааччыларга билиһиннэриҥ эрэ.

- "Бүтэй Бүлүү" диэн кэпсээннэртэн турар айымньыны суруйа сылдьабын. Нуучча омуга кэлиэн иннинээҕиттэн уруккута Марха, билигин Нюрба улууһун устуоруйатын номохчо олоҕуран суруйа сылдьабын.

- Аҕааччы сэҥээрэн аҕыа дии саныыбын. Айар үлэҕэр ситиһиилэри баҕарабын.

Сахам тыла

Сахалыы хоһоону аҕаммын,
Саҥа тыл алыбар ылларан,
Саҥаттан тэтэрээт ыламмын,
Сурукка хоһоммун тиһэбин.

Саҕахтан сарыалы хомуйан,
Сэргээбит сэҥэммин сирийэн,
Саҥабын сиһилии суруйан,
Санаабын саанылыы хомуйан.

Сиккиэрдиин сэлэҥэн сипсийэн,
Сибэкки мичээрин сэгэтэн,
Сэргээммин хоһоммун симиибин,
Сэҥэммин сурукка тиһэбин.

Сандал саас эҥэбит сэрэнэн,
Сэргэҕэ сипсийэн эппитин,
Саас уоту аһатар алгыһын,
Сиэнигэр туһаайбыт кэс тылын.

Аар айыылар алгыстарынан
Ааспыт үйэлэри уҥуордаан,
Аар хатыҥ аргыыйдык тиэрдиэҕэ
Айыы сарыала арылыйан.

Сырдыгы ыҥырар санаабыт,
Сахалыы саҥарар саҥабыт,
Сахабыт сиригэр сүппэтин,
Сахабын диир киһи элбээтин.

Алтыннны ый 2021 сыл.

Хаамабыт

Хаар түстүн, тыал үрдүн,
Хаамыаҕыҥ хаалыктаах,
Халлааны көрбөккө,
Хаамыахха салгыҥҥа.

Хардыыны кэҥэтэн,
Хаамыыны үксэтэн,
Хаамыаҕыҥ киэҥ сиргэ,
Хамсыктан күрэнэн.

Тыынарбыт чэпчээтин,
Тыҥабыт сайыннын,
Талаһыах чэбдиккэ,
Тахсыахха таһырдьа.

Сааспытын умнуоҕуҥ,
Саас күнү көрсүөҕүҥ,
Сайыны күүтүөҕүҥ,
Салгыҥҥа дьаарбайан.

Сайыһыа сааһырыы,
Саһыаҕа мунчаарыы,
Умнуоҕуҥ кырдьыыны,
Уруйдуох хаамыыны.

Муус устар 16 к. 2021 сыл.

Олунньу 17-21 күннэригэр Санкт Петербург куоракка "Клинок на Неве" диэн Аан дойдутааҕы тимир уустарын атыы-эргиэн дьаарбанкката буолан ааста.

Ньурба улууһуттан эрдэттэн бэлэмнэнэн Бизнес-инкубатор салайааччыта Михайлова Н.М. көҕүлээн, улуус дьаһалтата өйөөнүбүлээн түөрт уус аан бастакынан бу улахан күрэххэ кыттар чиэскэ тигистилэр.

– Культуура нэһилиэстибэтин сыла –

Ньурба уустарын улахан ситиһиилэрэ

кэпсээтэ:

Ньурба тимир уустарын Ассоциятын бэрэссэдээтэлэ Афанасьев Ариан Васильевич-Арыйаан Уус саха тимирин төрүт үгэстэрин тутуһан, национальнай колориттаан оҥоһуллубут оҥоһуктарынан, Иван Иванович Саввинов (Малдьаҕар) тахсан эрэр эдэр тимир ууһа, Иван Прокопьевич Тимофеев (Хатыы) ювелирнай оҥоһуктар маастардара, Александр Владимирович Васильев-Байдам Уус (Маар) муосчут, тимир ууһа буолан кыттыыны ыллылар. Кинилэри Ньургуяна Михайловна Михайлова уонна эдэр ыччат бэрэстэбиитэлэ Наталья Александровна Капустина иилээн-саҕалаан илдьэ сыруттылар.

Быыстапка С.М. Киров аатынан култуура дьиэтигэр буолла. Бу күрэх-быыстапка Неваҕа быйыл 6-с төгүлүн ыытылынна. Өрүү да буоларын курдук Арассыыйа араас регионнарыттан олус элбэх уустар түмсэн аастылар. Эрдэттэн кэпсэтии ыытыллыбыт буолан Саха сириттэн сылдьар Ньурба уустарыгар 6 м. усталаах павильону арендаҕа биэрдилэр.

Түөрт күн устата сарсыарда 11 чаастан киэһэ 7 чааска диэри ханна да харыс сир сыҕарыйбакка туран оҥоһуктарын быыстапкалаатылар-атыылаатылар. Саха быһаҕын элбэх киһи сэҥээрдэ, ордук хото саха хомуһун уонна болгуо быһахтары атыыластылар.

Салайааччы Ньургуйаана Михайловна олус үчүгэйдик рекламаан, элбэх киһи болҕомтотун тардан улаханнык көмөлөстө. Оҕус кутуругуттан кыыннаммыт быһахтары хамаҕатык ыллылар.

Ол түмүгэр биир дойдулаахтарбыт хас да араас көрүнүгэ миэстэлэһэн үрдүк ситиһиилэнэн кэллилэр:

- "Россия чулуу быһаҕа" куонкуруска номинацияларынан:

"Разделочный нож":

1 м. - Васильев Александр-Байдам Уус; "Булчут" быһах.

2 м. - Саввинов Иван (Малдьаҕар) "Саха-1" быһах.

3 м. - Васильев Александр Владимирович-Байдам Уус (Маар) "Тайҕа".

Национальнай быһах:

1 м. - Тимофеев Иван Прокопьевич (Хатыы) "Булчут" быһах.

2 м. - Саввинов Иван Иванович (Малдьаҕар); "Саха булчут" быһах.

3 м. - Тимофеев Иван Прокопьевич (Хатыы); "Удьуор" быһах.

Кухоннай быһахтарга:

1 м. - Саввинов Иван Иванович (Хатыы);

"Национальный нож" 1 м. - Васильев Александр Владимирович-Байдам Уус;

2 м. - Тимофеев Иван Прокопьевич;

3 м. - Саввинов Иван Иванович;

Номинация "Средний клинок": "Батыйа" 3 м. - Афанасьев Ариан-Арыйаан Уус.

Номинация "Композиция": "Эра мамонтов" 2 м. - Васильев Александр-Байдам Уус.

"Сата уус" 3 м. - Афанасьев Ариан-Арыйаан Уус.

Бу Ньурба уустарын бастакы Арассыыйа таһымнаах улахан күрэххэ ситиһиилэрэ.

Ньурба улууһун уустарын Ассоциациятын бэрэссэдээтэлэ Афанасьев А.В.-Арыйаан Уус маннык - Арассыыйа таһымнаах улахан күрэхтэһиигэ аан бастакытын кыттан үгүс ситиһиилэнэн олус астынныбыт. Элбэх Арассыыйа биллиилээх уустарын үлэлэрин көрдүбүт-иһиттибит, элбэх маастардары кытта билсэн уопут атастастыбыт. Нуучча сирин уустара былыргылыы ньыманан уһаарарбытын олус интэриэһиргээтилэр, Сата тимирин анаалыһын чинчийэн көрөн, хаачыстыбата үчүгэй эбит диэн сөҕөллөр. Биһиги тимирдээх тааспыт сир үрдүттэн ылылларын интэриэһиргииллэр. Арассыыйа өттүгэр "болотное железо" диэн ааттаан тимирдээх таастарын бадараанныаах сиртэн хостууллар эбит.

Биһигини Ил Түмэн дьокутааттара А.А. Григорьева, В.М. Прокопьев уонна биллиилээх биир дойдулаахпыт Г.Р. Балакшин көрсөннөр үтүө тылларынан өйөөбүттэригэр махтанабыт. Маннык үчүгэй тэрээһиннээх күрэххэ сылдьан кэлбиппититтэн улаханнык астынныбыт уонна махталбытын биллэрэбит биһигини өйөөн, эрэнэн ыраах сиргэ үбүлээн ыыппыттарыгар Ньурба улууһун баһылыгар А.М. Иннокентьевка, баһылык солбуйаччытыгар Н.И. Бурнашовка, Бизнес-инкубатор салайааччытыгар Н.М. Михайловаҕа, ыччат отделын пресс киниттэн Н.А. Капустинаҕа.

Бэйэм тустаах махталбын тиэрдэбин Хаҥалаһым дьонугар - сурук-бичик өттүгэр көмөлөспүт А.П. Васильеваҕа, В.А. Петрова аатынан түмэл кэлэктиибигэрр, С.П. Гаврильев аатынан культуура киинигэр.

З.В. АНИСИМОВА,
Хаҥалас нэһилиэгэ.

– Делегат 15 съезда женщин –

Новатор, грамотный организатор

Ноева Агафия Романовна - директор муниципального бюджетного учреждения "Многофункциональный объект культуры и спорта им. М.Н. Петровой-Тойуктаах Марыына" муниципального образования "Аканинский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия).

Ноева Агафия Романовна родилась в многодетной семье Ноевых 15 марта 1976 года в селе Маар Ленинского района Якутской АССР. С 2010 года работает директором в "Многофункциональном объекте культуры и спорта им. М.Н. Петровой-Тойуктаах Марыына". Имеет высшее образование окончила Якутскую государственную сельскохозяйственную академию по специальности "Юриспруденция", в 2013 году прошла профессиональную переподготовку в Арктическом государственном институте искусств и культуры по специальности "Менеджмент в социокультурной деятельности".

Агафия Романовна - новатор, энергичный, грамотный организатор, поэтапно проводит деятельность по повышению имиджа системы культуры в наслеге. За короткое время работы установила тесные связи, оперативное сотрудничество с руководителями всех социальных институтов наслега и района. Осуществляя контроль и руководство, оказывая методическую помощь специалистам, Агафия Романовна раскрывает реальные возможности каждого работника, умело выявляет и поддерживает, организует и постоянно отслеживает творческий рост каждого члена коллектива.

Агафия Романовна постоянно стремится к росту профессионального мастерства, обучаясь на курсах повышения квалификации, участвует в муниципальных, региональных, республиканских конкурсах, семинарах.

При МФОКиС функционируют 24 клубных формирования, в которых занимаются 349 участников. Агафия Романовна инициирует системную работу от календарных мероприятий к проектному планированию, что обеспечивает системность и повышение качества работы, привлечение доходов за счет грантов. Она является автором проекта "Межпоселенческая творческая сеть "Түмэн"" (г. Нюрба, 2012 г.), с которой участвовала в Республиканском конкурсе творческих проектов по целевой программе РС (Я) "Создание условий для духовно-культурного развития граждан Республики Саха (Якутия) на 2012-2016 год". Получила грант на сумму 100000 руб. МБУ "МФОКиС им.М.Р. Петровой-Тойуктаах Марыына" - участник конкурса на Грант Президента РС (Я) сельскому поселению для поддержки многофункционального культурного комплекса с проектом "Развитие культуры и народного творчества в МО "Аканинский наслег" на 2013-2017". Был получен грант на сумму 3 000 000 руб.

В 2020 году учреждение приняло участие в конкурсе среди муниципальных образований на представление субсидии из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) местным бюджетам на обновление материально-технической базы учреждения культуры и получило грант на сумму 1 590 171,49 руб.

За время работы в МФОКиС Агафия Романовна зарекомендовала себя как требовательный, тактичный, грамотный специалист, знающий своё дело, умеющий вести за собой коллектив. К работе относится с полной ответственностью и отдачей. В коллективе пользуется заслуженным авторитетом и доверием. Многофункциональный объект культуры и спорта носит имя заслуженного работника культуры, народной певицы Петровой Марины Никифоровны, Агафия Романовна ведет плановую работу по увековечиванию имени народной певицы наслега. В республиканском конкурсе творческих проектов по целевой программе РС (Я) "Создание условий для духовно-культурного развития граждан Республики Саха (Якутия) на 2012-2016 годы" участвовала с проектом "Ырыа-тойук аргыстаах олох" по созданию книги о М.Н. Петровой и получила Грант на сумму 160 000 рублей, благодаря чему в 2016 году вышла в свет книга "Айыы дьонун алгыстаах ырыаһыта М.Н. Петрова-Тойуктаах Марыына" под редакцией Р.Н. Николаевой в количестве 100 экземпляров. В МФОКиС функционирует комната-музей Марины Петровой, ежегодно в рамках улусного национального праздника Ысыах проводится конкурс народного пения "Тохтор тойук туоната", также в 2016 году вышел в свет CD диск с песнями в исполнении М.Н. Петровой и победителей конкурса "Тохтор тойук туоната".

В том, что Ноева А.Р. хозяйственный и ответственный человек, можно убедиться, посетив руководимое ею учреждение, где все оформлено современно, где чисто и уютно, начиная со входа на территории учреждения, которую каждое лето украшают цветочные клумбы, где все сделано с любовью и со вкусом.

Агафия Романовна Ноева - хорошая жена, заботливая мать двоих сыновей, инициативный, ответственный руководитель, прекрасная женщина современного села, достойный кандидат в делегаты XV-го съезда женщин Республики Саха (Якутия).

САВВИНОВА Е.Е.,
библиотекарь Аканинского филиала МКУ "Нюрбинская МЦБС".

– Редакция почтата –

56 сыл бэриниилээхтик

Күндү Валентина Пантелеймоновна, "Ааспыт кэмнэр кэрэлэрэ" очеркам героинятын - Эйигин алгыстаах 80 сааскынан эҕэрдэлиибин.

Бу суруйа олорон Чуукаартан Ньурбаҕа киирбит биир билбэт көрөөччүҥ миэхэ, мин Валентина Николаеваны биир остуолга түбэһэн чуп-чугастан көрдүм, диэн сибигинэйбитин санаатым. Бу үөрбүтүн, дьолломмутун. Салгыы ханнык оруолларга хайдах оонньообуккун өрүкүйэ кэпсээбитэ...

Сыллар аахыахтара, аахыахтара... Эн ааспыт сыллар кэрэлэрэ буолан бэйэҥ билэр билбэт көрөөччүлэриҥ сүрэҕин баҕар баарга, баҕар суоххар оонньообут оруолларгынан өрүкүтэ, дьоллуу туруоххар эрэнэн очеркабын итинник ааттаатаҕым...

...Валентина Пантелеймоновна, олус сөҕөбүн. Эн 1966 сылтан кэргэниҥ, Арассыыйа үтүөлээх артыыһа Петр Николаевтыын күөх Ньурбаҕа оҕолонон силис тардан айар үлэҕитин, олоххутун бүүс бүтүннүү анаатыгыт, Ньурбалартан Ньурба буоллугут. Ньурба тыйаатырыгар Чингиз Айтматов "Кыһыл былааттаах тополегум" айымньытыгар - Асельтан, Далан "Тулаайах оҕотугар" - Ньырбакааҥҥа диэри араас амплуаҕа оонньоон 56 сыл бэриниилээхтик сулууспалаабыт ким да суох. Сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэбит.

Ханна да бардаргын Эйиэхэ ийэ, аҕа, дойдуҥ кэриэтэ буолбут Ньурбаҕар Ньырбакаан кэриэтэ тардыһан эрдэҕиҥ.

Мин ис сүрэхпиттэн Ньурба саҥа тыйаатырын иннигэр хаһан эрэ Ньырбакаан - Валентина Николаева өйдөбүнньүк мөссүөнэ туруоҕар баҕарабын. Ол буолуо этэ - Ытык Ньурба сирин уонна Ньурба тыйаатырын символа.

Валентина Пантелеймоновна, доруобуйаҥ, дьиэ кэргэниҥ, айар үлэҥ этэҥҥэ буоллун. Ситиһии сэттистин, табыллыы тайаннын, саҥа оруоллар күүттүннэр.

Евдокия
НИКОЛАЕВА-МОСТАХОВА,
суруналыыс,
СӨ Бэчээтин туйгуна.

– Үбүлүөй –

Үтүө киһи аата умнуллубат

Олунньу 12 күнүгэр биир дойдулаахпыт, СГУ старшай преподавателинэн үлэлээбит, Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын маҥнайгы выпускница Семенов Семен Николаевич 100 сааһа туолла. Кини төрөппүт дьонунан Миронов Семен Константинович диэн этэ.

Урукку сылларга, холбоһуктааһын буолуон иннинэ нэһилиэктэргэ аҕа уустарынаан олороллоро. Мироновтар дьиэ кэргэттэрэ 1929 сыллааҕы перепискэ көрдөххө Бэстээх нэһилиэгэр Түгүннүүр аҕа уустарын испииһэгэр 113 нүөмэринэн суруллан сылдьаллар. Ыал аҕа баһылыга Миронов Константин Миронович кэргэнэ Матреналыын (55 саастаах) түөрт оҕолоро уонна бииргэ төрөөбүт 65 саастаах эдьиийэ Анна Мироновна сурулла сылдьар. Мироновтар сэттэ оҕоломмуттарыттан саамай улаханнара Варвара диэн кыыс кэргэннэнэн туһунан олорор уонна алтата уолаттар.

Алта уолтан саамай кыраларын Сэмэни кыратыгар аҕата Көстөкүүн, бииргэ төрөөбүт балтын Агафьяны оҕолоору, Семеновтарга иитиллэ биэрбит. Иппит дьоно уолларын бэйэлэрин аттарынан суруйтаран Семенов Семен Николаевич диэн буолар. Иппит дьоно уолларын төрөөбүт дьонноруттан муннарбатахтар. Сайын сылдьана кэллэҕинэ төрөппүт дьонугар, убайыгар Бороҥуоппайдаахха биллэн аһар эбит.

Саха өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх учуутала Анастасия Григорьевна Николаева бииргэ үөскээбит убайын туһунан "Ньурба" хаһыакка 1997 сыллаахха маннык ахтан суруйбут: "...Убайым Семен Николаевич киһи кыбыстар олоҕун олорботоҕо. Кини олус чиэһинэй, үлэһит, наһаа сымнаҕас, аҕыйах саҥалаах киһи этэ.

Онус кылааһы 1941 сыллаахха, сэрии буолуон аҕыйах хонук иннинэ 22 буолан бүтэрэн ситиихотуу аттестатын ылбыттара. Үөрэн-көтөн, ким үөрэнэ, ким үлэлии барыах буолан сырыттахтарына, сэрии саҕаланан, дьылҕалара тосту уларыйбыта. Кинилэр фроҥҥа барбыт учууталлары солбуйан, оройуон араас оскуолаларыгар учууталлыы тарҕаспыттара. Семен икки бииргэ үөрэммит доҕотторунаан, Афанасий Николаевтыын уонна Алексей Софроновтыын Өҥөлдьө сэттэ кылаастаах оскуолатыгар бииргэ үлэлиир буолбуттара. Семен Николаевич физиканы, математиканы, историяны, ССРС Конституциятын (оччолорго итинник уруок баара), оннооҕор байыаннай дьыаланы үөрэппитэ.

Оччолорго учууталлары тоҕоэрэ биир сиргэ өр үлэлэппэт этилэр, оскуолаттан оскуолаҕа көһөрө сылдьаллара. Оннук көһүүттэн эдэр учуутал, биллэн турар маппатаҕа: Өҥөлдьөҕө үлэлээн баран, Чаппандаҕа үлэлээбитэ, онтон Араҥастааххха ыыппыттара. Ханна да үлэлээбитин иһин, кини учуутал да, киһи да быһыытынан сирдэрбэтэҕэ.

Сэрии бүтээтин кытта 1946 сыллаахха Бордоҥ сэттэ кылаастаах оскуолатыгар завуһунан үлэлии сылдьан уруккуттан ыра санаа гына сылдьыбыт үөрэҕэр, пединститут физико-математическай факультетыгар үөрэнэ киирбитэ. Кини оскуолаҕа үөрэнэ сылдьыаҕыттан математиканан үлүһүйэрэ, бииргэ үөрэнэр оҕолоро дэлэҕэ даҕаны "Математик" диэн хос ааттыахтара дуо (кылааска киниттэн ураты өссө Семен баара).

Манна даҕатан эттэххэ, кини оскуоланы икки эрэ предметтэн "4"-тээх бүтэрбитэ. Онтон институкка наар туйгуннук үөрэммитэ, ол иһин да буолуо, бэҕэһээҥи устудьуону үөрэммит институтугар математика кафедратын ассистенынан хаалларбыттара. Онтон М.В. Ломоносов аатынан Москватааҕы государственнай университекка 1953-54 сылларга биир сыллаах куурсу бүтэрэр. 1957 сыллаахха К.Д. Ушинскай

аатынан государственнай педагогическай институкка аспирантураҕа үөрэнэ киирэн 1960 сыллаахха бүтэрэр, математика биир ууст ук, сэдэх уобалаһыгар диссертациятын бэлэмнээбитэ да, кини научнай салайааччыта, профессор Л.Н. Рыбаков өлөн, кэмигэр көмүскээбэтэҕэ, онтон кэлин олох да барбатаҕа.

Ол да гыннар, төһө да учуонай истиэпэнэ суоҕун иһин, бэйэтин идэтигэр кимтэн да итэҕэс үлэлээбэтэҕэ. Кини отуттан тахса сыл СГУ устудьуоннарыгар "Үрдүкү алгебра", "Линейнэй алгебра", "Чыыһылалар теориялара" диэн предметтэргэ лекциялары ситиһиилээхтик аахпыта. Кини үлэлиирин саҕана "С.Н. Семенов сахалартан үрдүкү алгебра хас да курсун дэгиттэр баһылаабыт үһүс киһинэн буолар", - диэн СГУ старшай преподавателэ, Саха АССР үтүөлээх учуутала В.В. Алексеев этэр этэ. Хас да сыл Семен Николаевич үрдүкү алгебра уонна геометрия кафедратын сэбиэдиссэйинэн ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Кафедра үлэһиттэрин квалификацияларын үрдэтиигэ, научнай-методическай үлэни тупсараргa, оскуола учууталларыгар көмөнү оҥорууга, өрөспүүбүлүкэҕэ математика олимпиадаларын тэрээһиннээхтик ыытыыга кини үгүс сыратын биэрбитэ.

СГУ иһинэн физика-математическай оскуоланы, сайыҥҥы математическай лааҕыры тэрийсибиттэртэн биирдэстэрэ буолар. Ол иһин да буолуо, Семен Николаевич урукку үөрэнээччитэ, билигин наука доктора, профессор Иван Иванович Шамаевка учууталын 75 сааһын "Дьоҕур" линиятынан биэс сыллааҕыта бэлиэтэпитин иһин, чугас аймахтарын аатыттан ис сүрэхтэн истиҥник махтанабын".

СГУ алгебра уонна геометрия кафедратын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит Екатерина Семеновна Никитина учууталын туһунан 1982 сыл "Кыым" хаһыакка маннык ахтыбыт: "...Пединститут бу факультетыгар математикаҕа преподаватель аҕыйах этэ, оттон Семен Николаевич институту бүтэрээт манна үрдүк математиканы үөрэтэ хаалбыт саха ыччаттарыттан биир бастакылара этэ. Аналлаах литература, оннооҕор учебник суох буолан, үлэлииргэ сүрдээх ыарахан этэ. Оттон кафедраҕа кинилэр төрдүөйэх этилэр.

Семен Николаевич ордук чуолаан алгебра курсун кэрэхсээбитэ уонна үрдүкү алгебра, линейнэй алгебра курстарыгар лекциялары аҕара, маны сэргэ чыыһылалар теорияларыгар эмиэ устудьуоннары үөрэтэрэ, спецкурстары ыытара, устудьуоннар дипломнай уонна курсовой үлэлэрин салайара. Итилэр бары киниттэн дириҥ билиини көрдүүрэ. Уопуттаах испысэлиис ордук чуолаан үрдүкү алгебра курсугар ылларбыта. Бу ыарахан уонна киэҥ ис хоһоонноох курсу үөрэтиини методическай өттүнэн ырытан, үрдүк таһымҥа өрө таһааран, дьиҥ-чахчы университетскай бырагыраама

Чаппанда сэттэ кылаастаах оскуолатын коллектива.

кээмэйигэр тиэрдибитэ уонна онуоха сөптөөх лекциялары аҕара. Семен Николаевич үрдүк үөрэх преподавателин быһыытынан ситэригэр-хоторугар МГУ биир сыллаах идэни үрдэтэр курска үөрэниитэ, Ярославскай педагогическай институт аспирантуратын бүтэриитэ көмөлөспүтэ.

...Кэлин хас да сылларга үрдүкү алгебра уонна геометрия кафедраларын салайан манна научнай-чинчийэр уонна методическай үлэни тупсарбыта, үчүгэй кадрдары түмпүтэ. Ордук чуолаан киниэхэ эдэр преподавателлэр махтаналлар. Оннук да буолара сөп: кини сүбэтэ, күннээҕи үлэҕэ үтүө суобастаахтык сыһыаннаһыы холобурун көрдөрүүтэ, бэйэ үөрэтэр предметин дьиҥнээхтик таптааһыҥҥа бука барылара холбоһон бу салааҕа үрдүк үөрэх преподаваттеллэрэ үүнэллэригэр сабыдыаллаабыта. Университекка тэриллибит физико-математическай оскуола сүһүөҕэр туруутугар кини элбэхтик түбүгүрбүт дьоннортон биирдэстэрэ.

Эмиэ ити курдук факультет иһинэн бэлэмнэнии отделениетын салайыыны киниэхэ итэҕэйбиттэрэ. Оскуола кэнниттэн оробуочай быһыытынан үлэлээбит ыччаттары университекка бэлэмниир отделениеҕа ураты дьоҕурдаах преподаватель үлэлиирэ наада. Эбэтэр кини уопсай үөрэх оскуолатыгар оҕолору үөрэтэри уонна үрдүк үөрэх кыһатыгар устудьуоннарга лекциялары аҕары тэҥҥэ сатыыр буолуохтаах. Оннук үтүө хаачыстыба Семен Николаевич Семеновка толору баар.

Семен Николаевич иллэҥ кэмигэр элбэх дьарыктааҕа. Кини иллэҥ кэмэ - бу уус-уран кинигэни аҕыы, спорт ханнык эрэ көрүҥүнэн эти-хааны сайыннарар туһугар дьарыктаныы, саахыматтааһын, болдьоҕо, кэмэ кэллэҕинэ, балыктааһын уонна бултаһын".

Семен Николаевич үөрэппит үгүс ахсааннаах устудьуоннара билигин бары кырдьаҕас, сорохторо үтүөлээх учууталлар, сорохторо бөдөҥ, биллиилээх учуонайдар. Учууталларын туһунан истиҥник-иһирэхтик ахтан 2008 сыллаахха СГУ иһинэн кинигэ таһаарбыттара.

Семен Николаевич бииргэ төрөөбүт улахан убайа Миронов Георгий Константинович 1903 сыллаахха төрөөбүтэ. "Кыым" холкуоска биригэдьииринэн үлэлии сырыттаҕына 1942 сыл бэс ыйын 28 күнүгэр Ньурба военкоматынан Аҕа дойду сэриитигэр ыҥырыллыбыта. 923 сп., 800 ПП, 128 чааһыгар рядовойунан сулууспалаабыта. 1943 сыл тохсунньу 30 күнүгэр ыалдьан (ГЛР-1154) өлбүт. Волгоградскай уобалас Молотовскай уобалаһын Краснай Яр Слобода кылабыыһатыгар көмүллүбүт.

Иккис убайа Прокопий Константинович Миронов 1907 сыллаахха төрөөбүтэ. Кыра үөрэхтээх, "Кыым" холкуоска завхоһунан үлэлии сырыттаҕына убайа сэриигэ барбытыгар биригэдьииринэн анаабыттар. Прокопий Константинович биригэдьииринэн үлэлии сырыттаҕына 1943 сыл от ыйын 26 күнүгэр Ньурба военкоматынан Аҕа дойду сэриитигэр ыҥырыллыбыта. 1945 сыллаахха Венгрияны, Чехословакияны, Германияны босхолооһуҥҥа сылдьан баран дойдутугар 1946 сыл тохсунньу ыйга төннүбүт. "Германияны кыайыы иһин" мэтээлинэн наҕараадаламмыт.

Прокопий Константинович сэриитэн кэлэн баран дойдутугар тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга үлэлээбитэ. Прокопий Мироновы, биригэдьииринэн үлэлии сырыттаҕына, Чаппанда маҕаһыыныгар атыыһытынан ыыппыттара. Прокопий Константинович оччолорго үчүгэй маҕаһыын дьиэтэ суох буолан бородууктаны уонна табаары бииргэ тутан атыылаабыта.

Кэлин олохтоох нэһилиэнньэ көҕүлээһининэн уонна бэйэтэ быһаччы туруорсан Чаппандаҕа саҥа типовой маҕаһыын тутуллан үлэҕэ киллэриллибитэ. Кини манна биэнсийэҕэ тахсыар диэри үлэлээбитэ. Прокопий Константинович Омолдоон нэһилиэгиттэн төрүттээх Михайлова Евдокия Дмитриевналыын холбоһон биир кыыс оҕоломмуттара, кыыстара Светлана Прокопьевна Магаданнааҕы пединституту бүтэрэн баран Акана оскуолатыгар, кэлин биэнсийэҕэ тахсыар диэри Ньурба 3 №-дээх оскуолатыгар начаалынай кылаас учууталынан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Мироновтар бэйэлэрин оҕолорун таһынан тулаайах хаалбыт аймахтарын 10 ыйдаах, 5 саастаах, 15 саастаах үс оҕолорун уонна элбэх оҕолоох ыалтан биир уолу иитэн-көрөн, үөрэхтэтэлээн, ыал оҥортоон тэрийэн ыыталаабыттара.

Прокопий Константинович тохсунньу 15 күнүгэр 1976 с. өлбүтэ.

Үһүс убайа Миронов Максим Константинович 1912 сыллаахха төрөөбүтэ. Орто анал үөрэхтээх. Үлэтин 1936 сылтан Чаппанда оскуолатыгар учууталынан саҕалаабыта. Онтон хоту Саккырыыр улууһугар ЫБСЛКС райкомун, ССКП райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйинэн, ССКП райкомун сэкиритээринэн үлэлээбитэ. 1941 сылтан ССКП чилиэнэ. Дьокуускайга партийнай оскуоланы бүтэрэн баран Мархa уонна Ньурба МТС партийнай тэрилтэ босхоломмут сэкиритээринэн үлэлээбитэ. 1950-1952 сылларга Ньурба райкомугар сэкиритээринэн, ССКП райкомун партийнай-тэрийэр отделын сэбиэдиссэйинэн, инструкторынан үлэлээбитэ, 1963 сылтан биэнсийэҕэ тахсыар диэри райисполком тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кадрга тэрийэр отделын старшай инспекторынан үлэлээбитэ.

"Кыым", "Коммунизм суола" хаһыаттар көхтөөх уопсастыбаннай кэрэспэдьиэнэ этэ. Максим Константинович улууһун экономиката, култуурата сайдыытыгар, кадровай боппуруостары быһаарыыга эҥкилэ суох үлэлээбитэ. "Японияны кыайыы иһин", "1941-1945 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар килбиэннээх үлэтин иһин", "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээллэринэн, "РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна" бэлиэнэн наҕараадаламмыта. Ньурба оройуонун Бочуотун кинигэтигэр киллэриллибитэ. Кэргэнинээн икки уол оҕоломмуттара.

Максим Константинович атырдьах ыйын 3 күнүгэр 1982 с. өлбүтэ.

Төрдүс убайа Миронов Константин Константинович 1919 сыллаахха төрөөбүтэ. Константины кыратыгар Маарга оҕото суох аймахтарыгар Григорьев Филиптээххэ иитиллэ биэрбиттэр. Иннэ гынан иитиллибит дьонунан Григорьев Константин Филиппович диэн буолар. Орто анал үөрэхтээх, хомсомуол чилиэнэ. "Стахановтар" холкуос чилиэнэ, комсомольскай тэрилтэ сэкиритээрэ. 1942 сыл бэс ыйын 22 күнүгэр Ньурба военкоматынан Аҕа дойду сэриитигэр ыҥырыллыбыта. Байыаннай бэлэмнэниини Челябинскэй уобалас Чебаркуле байыаннай лааҕырыгар барар. 755 сп. 250 гв.мсп. 3 гвардейскай Краснознаменнай Сталинскай мотострелковай дивизия, 49 гв. Краснознаменнай мотомеханизированнай биригээдэтигэр автоматчыгынан, ручной пулеметчыгынан уонна разведчик быһыытынан сылдьар. Смоленскай, Орловскай, Брянскай уобаластары босхолооһуҥҥа кыттыыны ылар. Иккитэ уҥа илиитигэр уонна моонньугар араанныы буолар, үс тарбаҕа суох хаалар. Араанныытынан уонна инбэлиит буолан сэтинньи үһүс күнүгэр 1943 сыл дойдутугар кэлэр.

Сэриттэн эргиллэн кэлэн баран Ньурба оройуонун соҕотоопкалыыр хонтуоратын Хаҥаластааҕы ссыпной пуунун сэбиэдиссэйинэн үлэлиир. 1950 сылтан "Буденнай" аатынан холкуос солбуйааччы бэрэссэдээтэлинэн, бэрэссэдээтэлинэн, зоотехнигынан үлэлиир. 1954 сыллаахха Дьокуускайга холкуостар салайар кадрдарын оскуолатын үөрэнэн бүтэрэр. Ол кэнниттэн 1977 с. сынньаланҥа барыар диэри лесхозка лесообъездчигынан, диспетчеринэн, Мархa МТС-гар старшай инструктор-бухгалтерынан, "Мархa" сопхуоска бухгалтерынан үлэлиир.

Оройуоннааҕы революционнай, бойобуой, үлэ албан аатын кулуубун чилиэнин быһыытынан ыччаттарга элбэх өрүттээх үлэни ыытыспыта. Аҕа дойду сэриитин 2 истиэпэннээх уордьанынан, "Германияны кыайыы иһин", "1941-1945 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээллэринэн наҕараадаламмыта. 1965 с. Ньурба оройуонун Бочуотун кинигэтигэр киллэриллибитэ уонна Түмүк нэһилиэгин бочуоттаах гражданинын аата ингэриллибитэ. Нэһилиэк сэбиэтин депутатынан быыбарданан норуот итэҕэлин толорбута. Кэргэнэ Акулина Алексеевналыын түөрт оҕолонон көрөн улаатыннарбыттара. Кулун тутар 15 күнүгэр 1983 с. өлбүтэ.

Бэһис убайа Миронов Иван Константинович 1921 сыллаахха төрөөбүтэ. Сэттэ кылаастаах уол 1942 сыл атырдьах ыйын 1 күнүгэр Ньурба военкоматынан Аҕа дойду сэриитигэр ыҥырыллыбыта. Сэриилэһэ сылдьан өлбүт. Ханна көмүллүбүтэ биллибэт.

Семен Николаевич 1986 сыл ыам ыйын 22 күнүгэр хомолтолоохтук өлбүтэ.

Татьяна Дмитриевна СИДОРОВА,
Н.Т. Степанов аатынан фольклор-литература түмэлин салайааччыта.
Чаппанда.

– Оскуола –

Антоновкам оскуолатын таптыыбын

Үйэ-саас тухары киһиэхэ биир умнуллубат, чаҕылхай, билии ылар, үөрүүлээх-көтүүлээх, өйтөн сүппэт түгэннэрдээх, мэник-тэник кэрдиис кэминэн оскуола олоҕо буолар. Уон биир сыл устата эрийсэн-буруйсан, тулуһан, дьулуһан, улахан дьон буола улааталларыгар биир улахан, үрдүк кирилиэс.

Ол курдук, Антоновка орто оскуолатын 11 "а" кылаас үөрэнээччилэрэ кынат анньынан көтөөрү сылдьан, туох баар бары учууталлары ааспыт Аҕа дойдуну көмүскээччилэрин, кэлэн иһэр Кэрэ Анаардар күннэринэн эҕэрдэлээн туран, махтал тылын ууналлар, баһыыбалаан суруйаллар.

Старостина Света: "Мин таптыыр учууталым, кылааспыт салайааччыта Лидия Васильевна Тимофеева. Алтыс кылааска аан бастаан билсибиппит. Бастаан оҕолор киниттэн толлор, куттанар курдук этибит. Онтон бириэмэ аанан истэҕин аайы, бэйэбэйэбитин кытта чугастык билсэн испиппит. Бүтэһигэр учууталбыт Лидия Васильевна барыбытыгар иккис Ийэ курдук буолбута. Кини физика уруогар үөрэтэр.

Мин санаабар, ханнык баҕар учуутал үөрэнээччилэрин бэйэтин оҕолорун курдук таптыыр.

Биһиги учууталбыт уһун уҥуохтаах, кыраһыабай, куудара баттахтаах. Учууталбыт кэпсииринэн, кини оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан, спорт араас көрүҥнэн дьарыктаммыт. Кини биһиэхэ ыарахан түгэннэрбитигэр барытыгар көмөлөспүтэ. Оскуола Саҥа Дьылыгар кылааспытын киэргэтээччибит. Иллээхтик, эйэлээхтик сылдьарга үөрэппитэ.

Кылаас салайааччыта буолуон баҕалаах киһи эппиэтинэстээх, оҕолору таптыыр, барытыгар бэлэм буолуохтаах. Мин наһаа үөрэбин, биһиги учууталбыт Лидия Васильевна буолбутугар.

Архипов Үйүсхан: "Оскуола - билии-көрүү эйгэтэ. Онно элбэх кэм-кэрдии аанар. Бастакы кылаастан саҕалаан, буукубаны, сыыппараны үөрэтэн, суруйар, ааҕар буолбуппут. Хас биирдии оҕо бэйэтин саастылаахтарын кытта уопсай тыл була, чэпчэкитик быһаарса үөрэнэр. Оскуолаҕа дьиҥнээх доҕотторум бааллар, билии-көрүү ылабыт, олохтоох үөрэнэбит. Оскуола биһиэхэ тирэх биэрэр, үөрүүнү бэлэхтиир. Оҕолор ыллыырга, үҥкүүлүүргэ, хоһоон аҕарга дьарыктаналлар, актёрскай туруоруулары оҥорон холоноллор. Маннык тэрээһиннэргэ оҕо талаана арыллар.

Биһиги оскуолабытыгар оҕуруот аһын олордоллор. Чугастыы паарка, спортивнай зал баар. Мин бэйэм оскуолабын олус таптыыбын. Мин санаабар, биһиги бары биир дьиэ кэргэн курдукпут. Оскуолабытын бары ахта-саныы сылдьыахпыт!"

Захарова Нелли: "Мин саамай таптыыр учууталым маҥнайгы кылаастан төрдүс кылааска диэри үөрэппит Зоя Николаевна буолар. Миигин түөрт кылааспын барытын туйгун үөрэнээччинэн таһаарбыта. Кини наар үөрэ-көтө сылдьар. Зоя Николаевнаны көрүстэхпинэ наһаа үөрэбин, кини эмиэ. Хайдах үөрэнэ сылдьарбын куруук ыйыталаһар.

Өссө биир саамай таптыыр учууталым Надежда Ивановна. Кини алгебра уонна геометрия учуутала. Бэйэбит курдук оонньоон иҥин кэпсэтэр уонна саамай сүрүнэ, наһаа үчүгэйдик барытын быһааран биэрэр.

Надежда Ивановна бастакы үөрэппит уруогуттан саҕалаан барытын өйдөөбүтүм, түөрт- биэс сыанаҕа үөрэнэр буолбутум. Уонна: "Хайдах маны билбэт этибиний?" - диэн бэйэбиттэн ыйытааччыбын. Ол курдук, Алдаҥна үөрэнэ киирбиппэр, алгебра уонна геометрия учуутала мин үлэбин таба көрбүт этэ: "Үчүгэйдик, уратытык үлэлиигин," - диэн хайҕаабыта."

Гурьева Лия: "Хас биирдии киһи олоҕор, дьылҕатыгар учуутал олус улахан оруолу оонньуур. Учуутал киһи дуһатыгар, өйүгэр-санаатыгар, үлэтигэр-хамнаһыгар, олоҕун усталаах туоратын тухары сирдьит буолан хаалар.

Мин бастакы учууталым - Зоя Николаевна. Кини биһигини алын кылааска үөрэтэн, орто сүһүөххэ таһаарбыта. Түөрт сылы быһа Зоя Николаевна барытыгар үөрэппитэ: ааҕарга, суруйарга, суоттуурга. Үлэ уруогар тимэх тигээччибит, спицанан, күрүчүөгүнэн баайааччыбыт. Билигин мин сатаан баайабын.

Кини наһаа кыһамньылаах, ким эмэ мунчаарбытын көрдөҕүнэ: "Хайдаххыный? Доруобуйаҥ хайдаҕый?" - диэн ыйытааччы. Кыһалҕаны суох оҥорорго көмөлөһөччү.

Кыра сылдьан сороҕор учууталбар кыыһыраччыбын, элбэх дьиэҕэ үлэ биэрэриттэн уонна олоххо үөрэтэриттэн. Билигин лоп курдук өйдөөтүм, ити барыта миэхэ туһалааҕын. Маҥнайгы учууталлар биһиги инники олохпутугар улахан оруолу оонньууллар, улаатарбытыгар бастакы дьоһун туһүмэх буолаллар."

Иванов Николай: "Хас биирдии киһиэхэ маҥнайгы учуутал киһи олоҕор улахан оруолу оонньуур. Мин маҥнайгы учууталым Зоя Николаевна 1-4 кылааска үчүгэйдик үөрэппитэ. Дьиэҕэ үлэбитин толорбокко хааллахпытына, бэйэтин бириэмэтин харыстаабакка, толорторон баран дьиэбитигэр ыытааччы. Ол курдук кини, биһиги үчүгэйдик үөрэнэрбитигэр, сыана ылардыгар кыһаллара. Оҕо сылдьан бастаан кыыһырарым, билигин өйдүүбүн, кини биһигини инникигэ тардыһыылаах дьон гына иппитин."

Иванова Мила: "Махтанабын оскуолабар, миигин элбэххэ үөрэтэн-такайан, түүө киһи гынан улаатыннаран таһаарбытын иһин. Мин бу оскуолаҕа алтыс кылаастан үөрэммитим. Төһө да бастакы кылаастан үөрэммэтэрбин, саамай элбэх билиини, ону таһынан үөрэх эрэ өттүнэн буолбакка, олоҕу-дьаһаҕы сөптөөх өттүнэн көрөргө иитэр.

Бу оскуолабар мин элбэххэ үөрэнним: үтүөнү сыаналыырга, туохтан да толлубакка куруутун инники диэки дабайарга. Ону таһынан махтаныам этэ оскуолабар, хаһан да умнуллубат сылаас сыһыанын, түгэнин иһин. Биллэн туран, ыарахан түгэннэр бааллар, ону аһаран, күүстээх санаа эбиллэр.

Мин бу оскуолабар үөрэнэрим тухары элбэх араас оҕону кытта билистим, доҕордостум. Доҕордоһуу диэн хайдаҕын биллим. Уонна саамай үөрэ саныырым диэн, оскуолабытын бүтэрэн бардахпытына, сибээспитин быспакка, бэйэ-бэйэбитин кытта билсэн-көрсөн үөрүүлээх уонна хомолтолоох да түгэннэрбитин үллэстэн, күүс-көмө буолуохпут диэн, эрэнэ саныыбын.

Уонна биллэн туран, махтанабын миигин үөрэппит учууталларбар. Кинилэр миэхэ үөрэх-билии өттүнэн эрэ буолбакка, олоххо билбит көрүүлэрин үллэстэн, холобур буолан, биһиэхэ кыһаллалларын иһин.

Махтанабын оскуолабар, улахан олоххо үктэнэрбэр элбэх тургутууну аһардан, эппиэтинэстээх буоларга үөрэппиккэр!!!"

Иванова Кристина: "Уон биир сыл санаан көрдөххө олус да уһун. Онтон оскуола кэмнэрбин санаатахпына, утуу-субуу күн-дьыл субуруйан, биллибэттик да ааспыт эбит! Бу кэмнэргэ биһигини араас элбэх учуутал билии киэҥ аартыгар үктэннэрэн, үөрэтэн-такайан, иитэн, сайыннаран, дьарыктаан, ардыгар модьуйан, боччуйан, инники суолбутун ыйан-кэрдэн, биһигини кытта тэбис-тэҥнэ үктэнэн, күн бүгүҥнэ диэри алтыһан кэллибит.

Киэн тутта аатыыбын, билии кыһатын биэрэр Николай Николаевич Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолатын! Оскуолабытыгар сүүстэн тахса үлэһит түбүгүрэ, үлэлии-хамсыы сылдьар. Ол курдук, бу оскуолаҕа мин бастакы ситиһиилэрбин дабайарбар кынат аспыт маҥнайгы учууталым Фёдорова Мария Нестеровна.

Кылааска үөрэнэ олордоххо уу-чуумпу буолааччы. Оҕолор бары кинини болҕойон истэрбит, хас биирдии үөрэтэр тылын-өһүн өйдөөн, биир да тылын сыыскабуорга түһэрбэккэ билиигэ талаһа сатаан, ааҕан-суруйан барбыппыт. Суот уруогар араас киһи өйүн эрчийэр элбэх сорудаҕы: задачалары, суоттары учебниктан эрэ буолбакка, араас матырыйаалтан ылан дьарыктааччы. Мария Нестеровна биирдэ да оҕону мөҕөрүн иҥин өйдөөбөт эбиппин. Кини улахан, сырдык, арылхай харахтара барытын кэпсиир курдуктара.

Бу санаатахпына, кылааспытыгар наһаа да элбэх этибит, кыпкыра оҕолор мэниктиирбит, сүүрэрбит-көтөрбүт аҕай буолуо дии... Ону барытын тулуйан, өссө эбиитин хас биирдиибитигэр диринг билии бастакы акылаатын ууран, араас чинчийэр үлэлэргэ, күрэхтэргэ, олимпиадаларга кытыннаран, ситиһиннэртээн, кыайыы бастакы амтанын биллэрэн, үрдүкү кылааска атаарбыта.

Бэһис кылааска тахсарбар, таас оскуола наһаа да улахан курдук этэ! Бу киэҥэ-куоҥа!!! Оҕолор үөрүүбүтүттэн мэниктээн, мөҕүллэн да ылардыт. Аныгы үйэҕэ, омук тыла суох ханна да ыраппаккын. Биһиги дьолбутугар, кылаас салайааччытынан Маргарита Николаевна Васильева буолбута. Омук тыла ыарахан бөҕө буоллаҕа дии... Ону биһиги учууталбыт, кылааспыт салайааччыта да буолан буолуо, ирдэһэн, кэтэһэн, толорторон, өйдөтөн баран тэйэрин өйдүүбүн. Ол өҥөтө биһиэхэ туһа бөҕө буоллаҕа...

Билигин биһиги кылааспыт салайааччытынан Тимофеева Лидия Васильевна буолар. Кини баай уопуттаах, киэҥ билиилээх, өр сылларга олоҕун оскуолаҕа анаабыт учуутал. Тохсус-онус кылаас кэннэ, оҕолор үөрэххэ туттарсаннар, үс кылаастан икки кылаас эрэ хаалбыта. Онон үс кылаас булкуспут оҕолоро биир кылааска киирбиппит. Булкаас кылаастан үөрэнэ кэлбит оҕолору түмэн, араас тэрээһиннэри, доҕордуу түмсүүлэри оҥороччу. Лидия Васильевна оскуоланы бүтэрэн эрэрбитин иһин улахан оҕолор курдук сыһыаннаһар, эппиэттинэстээх ыарахан түгэҥҥэ өйөбүл буолар, сүбэ биэрэр.

Кылаас салайааччыларыттан ураты, үгүс элбэх хас биирдиилэрэ туһунан эйгэлээх, толкуйдаах, ураты дьоҕурдаах учууталлар үөрэтэллэр. Мин биир саамай сөбүлүүр учууталбынан Вероника Васильевна Иванова буолар. Вероника Васильевна идэтигэр олус эппиэтинэстээх, оҕолорго наһаа кыһаллар. Оскуола, улуус күрэхтэригэр эрэ буолбакка, араас таһымнаах күрэхтэргэ кытыннарар. Төһө да бэйэтэ бириэмэтэ суоҕун иһин, быыс-арыт булан, бириэмэни сырсан, экзамеҥҥа бэлэмниир. Уустук сорудаҕы оҕо судургутук өйдүүрүн гына быһаарара наһаа үчүгэй!

Биолог үөрэхтээх буолан, айылҕаны наһаа таптыыр, харыстыыр, дуһалыын долгуйар. Ол иһин оҕолору эмиэ айылҕаҕа сыһыара сатыыр. Сайын лааҕырга араас үүнээйилэри олордон, бэйэтин билиитин оҕолорго тириэрдэрэ олус кэрэхсэбиллээх. Кини миэхэ билии биэрбитэ үгүс сылларга туһалыа.

Саамай сэргэх, тулуурдаах, бэһиэлэй учууталым Надежда Ивановна Обоева. Кини математика курдук ыарахан предмети үөрэтэр. Тулууруттан наһаа сөҕөбүн. Хас оҕо хаста да ыйыппытын, өйдөөбөтөҕүн барытын наһаа үчүгэйдик, хаһан өйдүөххэ диэри хат быһааран биэрэр. Кинини оҕолор наһаа сөбүлүүллэр, убаастыыллар.

Ити курдук, мин таптыыр Антоновкам оскуолатыгар убаастыыр учууталларым наһаа элбэхтэр. Барыларыгар биһигини үөрэппиттэрин, билии биэрбиттэрин, олох оскуолатыгар иппиттэрин иһин махтанабын!!!"

Антоновка орто оскуолатын 11 "а" кылааһын үөрэнээччилэрэ.

В нашей школе очень интересно

Я, Николаева Каролина, ученица 6 “а” класса Убоянской средней школы хочу рассказать о школьной жизни моей любимой школы.

Наша школа одна из старых школ, но она самая уютная, всегда радостно встречает нас.

Всего в школе обучается 352 ученика и как во всех школах у нас помимо уроков проводятся спортивные секции и кружки. Такие как:

1. Юный дизайнер.
2. Клуб юного психолога.
3. Вожатые.
4. Волейбол.
5. Бокс.
6. Теннис.
7. Робототехника.
8. Танцы.
9. Юный друг полиции - рук-ль ученик 6 "А" класса Иванов Юлиан.
10. Школьная команда шашистов - руководитель Кондратьев Эрсан, ученик 7 класса.

Я сама посещаю волейбол.

На летних каникулах 2021 года в школе открыли два кабинета "Точка роста" (кабинет физики, химии). В этих новых светлых кабинетах очень интересно проходят уроки и кружки. Встречаем интересных людей и проводят кружок IT-клуб. С нашей школы дети участвуют во многих районных, республиканских конкурсах, олимпиадах по робототехнике, боксу, кик-боксу.

К 100-летию образования ЯАССР наша школа совместно с районной библиотекой им.Ф.Г. Сафронова и РДК "Кыталык" им. Н.Харитонова-Чуор начали рубрику по местному радио. В первой передаче ученик 6 класса Ахромешин Виктор и ученик 9 класса Саввинов Егор рассказали о нашем земляке, заслуженном деятеле науки Республики Саха и РСФСР, советском и российском учёном, докторе исторических наук, профессоре, историке Федоте Григорьевиче Сафронове.

Несмотря на пандемию наши ученики проводят мастер классы на платформе ZOOM. Мне очень интересно было, когда ученица 5 "а" класса Игнатьева Кэрэчээнэ научила как сделать из палочек для суши "Катана". И ещё очень интересно было, когда провели единые классные часы по звеньям (1-4 кл., 5-10 кл.)

Вот так интересно и увлекательно живёт наша любимая Убоянская школа. До новых встреч.

НИКОЛАЕВА Каролина,
ученица 6 "а" класса
МБОУ "Убоянская СОШ".

– Исписэлиис сэрэтэр –

Боруу от сүөһүгэ, сылгыга куһаҕанын түһүнан

Кэнники сылларга улууспутугар кураан кэмнэр турдаллар даҕаны, сиик тээх сиргэ үүнэр оппут көрүнэ дэлэй. Олор истэригэр улахан сүлүһүннээҕинэн биллэр, арбаанай боруу (хвощ болотный), бу оту сылгы-сүөһү элбэҕи сиэтэҕинэ өлүөн сөп.

Урукку кэми санаан аастахха, 2009-2010 сылларга чуолаан Хаҥалас, Нам улуустарын сылгы иитэр хаһаайыстыбаларыгар үгүс сыспай сиэллээх бу оту сиэн былдьаммыттара биллэр. Ол хаһаайыстыбаларга хайдахтаах курдук хоромньуну аҕалбытын санаан көрүҥ. Сылгы сүһүрэн өлбөт да түгэнигэр биэ кулуннуура туох үчүгэйдээх буолуой. Бу маныаха сылгыһыттар көрбөккө-билбэккэ хаалбыттара эмиэ төһүү буолбута. Онон боруу оттон сэрэхтээх буолуу ирдэнэр.

Арбаанай боруутугар сапонин уонна эквизетин алкалоидтара диэн дьааттар бааллар. Балар сылгы этигэр-сиинигэр баар В (тиамин) битэмиини алдьатар, урусхаллыыр адьынаттаахтар. Итинтэн сылтаан В битэмиин тиийбэт буолан, сылгы сүһүөҕэр уйуттубакка биэтэҥнииригэр тиэрдэр.

Боруунан сүһүрбүтүн хайдах билиэххэ?

Туох-хайа иннинэ сылгы ньиэрбинэй систиэмэтэ эмсэҕэлиир. Сүһүрүү саҕаланыытын сылгы тас көрүҥүттэн, майгыта-сигилитэ уларыйбытыттан сэрэйиэххэ сөп. Ытырсар, олус уйуһуйбут дьүһүннэнэр, кэлин өттүн хайдах эрэ кыаммат буолан барар.

Боруу дьаата сонно тута дьайбытынан барбат. Өр мунньуллар, дьааттаах оту сиэбитин кэннэ 40-50 хонугунан биирдэ биллэрэр. 70-80 хонугунан сылгы барахсан өлүөн сөп. Эмискэ элбэх боруу сиэбит буоллаҕына, сүһүрүү лаппа улаатар, дьайыыта тэтимирэр. Оннук түгэҥнэ икки-үс да хонук буолаат, өлөрүгэр тиийэр.

Ыарыы иккис ыстаадьыйата - сылгы кэлин өттө босхоҥнуур (паралич). Биэтэҥнээн хаамар. Кэлин атахтара олорор ыт атаҕар майгынныырдыы токуйар, титирэстиир.

Үһүс ыстаадьыйатыгар тартарар, босхоҥо бэргиир. Ол да буоллар аһыыр аппетита түспэт, ууну кэмигэр иһэр, кыраадыһа, тыынара уларыйбат. Арай сүрэҕин тэбиитэ булкуллар (аритмия). Сылгы кыралаан саахтыыр, онто салахайынан бүрүллүбүт буолар. Иигэ хараҥатыҥы бороҥ өҥнөнөр. Сүһүрбүт сылгы ырыганнаабат буолан, арбаанай боруттан сүһүрүүнү эрдэттэн билэр уустук.

Биир сүрүн бэлиэтин өйдөөҥ - сүһүрбүт сылгы хараҕын харата биллэ улаатар.

Ынах сүөһү арбаанай боруу элбэҕи сиэтэҕинэ, эмиэ сүһүрүөн сөп. Ыалдьыбытын бэлиэтэ - эмиэ биэтэҥнээн хаамар, кэлин атаҕа босхо барар, кэбинэрэ мөлтүүр, тыынара уонна сүрэҕин тэбиитэ аччыыр, майгыта уларыйар, куһаҕан сыттааҕынан саахтыыр. Иигэ кыһыллыҥы өҥнөнөр, уулаах сүөһү бырааҕар.

Сүһүрүүттэн хайдах көмүскэнэбит?

Бохсор үлэ барыахтаах. Сылгы сиир отун 5 %-на боруулаах түгэнигэр куттал суоһуур. Урут ССРС ГОСТунан 1 да % боруулаах от бырааҕыллыахтааҕа. Боруулаах от дьаатын сиилэстээн эрэ суох оҥоруохха сөп. Сылгылары кэтээн көрө сылдьыахха. Ыалдьыбыты тута араарыллыахтаах.

Өртөөһүн, мэччирэҥ сири оҥоруу, көрүү-харайыы барыахтаах. Дьаат өр мунньулларынан, элбэх ууну да иһэрдэн туһа суох. Анал идэтийбит бэтэринээри ыҥыран көрдөрүҥ.

Былыр өбүгэлэрбит эмп-томп суоҕар сүһүрүүгэ хаанналыны тутталлара. Ыалдьыбыт сылгыны чөлүгэр түһэрэргэ ортотунан 50-60 хонук барар.

Сайыммыт кылгас күн былдьаһыга буолан сорох хаһаайыстыбалар оттоммут от хаачыстыбатыгар улахан болҕомтолорун уурбаттар. Саҥа охсуллубут оту күнүн тутуспакка, эбэтэр ардахтар кэннилэриттэн оту үчүгэйдик куурдубакка инчэҕэйдии рулоннатан, онтон илиинэн оттооччулар бугуллаан баран кэбиһэн кээһэллэр. Ол түмүгэр ситэ куурбакка рулоннаммыт, кэбиһиллибит оппут хаачыстыбата олох мөлтүүр, хараарана түүнүк үөскүүр.

Куһаҕан оту сылгыга да, ынахха да сиэтиллибэт, ону от хаһаайыстыбаҕа тиийбэт буолан кыһалҕаттан биэрэллэр. Маннык түгэҥнэ оту хараарбытын арааран, буруотун үчүгэйдик тэбээн баран сылгыга ынахха биэриэххэ сөп.

Бэтэринээрнэй салалта.

– Внимание: мошенники –

Два жителя района стали жертвами дистанционных мошенников

В полицию Нюрбинского района обратились жители города Нюрба с сообщением о дистанционном мошенничестве.

62-летняя женщина рассказала, что увидела в Интернете объявление о дополнительном заработке, оставила заявку на сайте, указав свой номер телефона. Через некоторое время ей позвонила женщина и предложила помощь в инвестировании денежных средств, на что она согласилась.

В ходе общения лжеброкер убедила женщину внести сразу 500 тысяч рублей в инвестиционную площадку. Далее, в течение нескольких месяцев, злоумышленница побуждала ее "играть" и разными суммами выманивала деньги, обещая выгодные условия и без особых усилий извлекать доход. Поверив ей, женщина продолжала перечислять свои сбережения, также заняла у своей знакомой 150 тысяч рублей.

Таким образом, аферисты похитили у нее более 1,5 миллионов рублей.

А 42-летний мужчина потерял 400 тысяч рублей при покупке снегохода из г. Тольятти в одном из сервисов бесплатных объявлений. Увидев объявление, он позвонил по указанному номеру, а затем общение продолжилось в мессенджере WhatsApp. Мужчина попросил продавца отправить видео, чтобы проверить состояние транспорта, и решил его приобрести. При этом злоумышленник отправил ему фотографии приготовленного к отправке техники и накладную транспортной компании. Ничего не подозревая, мужчина перевел оплату через мобильное приложение банка, после чего продавец перестал выходить на связь.

Позвонив в транспортную компанию, мужчина узнал, что заказ был оформлен онлайн и спустя некоторое время был отменен.

Уважаемые жители республики, помните, навязчивая реклама инвестиционных компаний в интернете - это приманка мошенников!

Также будьте внимательным при покупке и продаже товаров в интернете:

- Никогда не передавайте посторонним данные банковских карт (особенно CVV/CVC-код банковской карты или коды из СМС-сообщений от банка). Особенно, если посторонний уверяет, что все сейчас за тебя сделает, ни о чем беспокоится не надо.

- Не переходите по ссылкам, которые присылают незнакомые пользователи. Это могут быть ссылки на фишинговые сайты, которые собирают персональную информацию.

- Оформляйте доставку только на официальном сайте (платформе или приложении).

- Обсуждайте подробности сделки только во встроенном мессенджере сайта, а не по телефону или в сторонних мессенджерах. Мессенджер сайта сохраняет всю переписку, а также умеет распознавать подозрительные действия собеседников и предупреждать о них.

Пресс-служба МВД по Республике Саха (Якутия).

Об эпидемиологической ситуации в Нюрбинском районе по состоянию на 02.03.2022 г. (утро)

За 1 марта: госпитализировано – 4; выздоровели – 92; выявлено - 92 положительных ПЦР и ИХА, из них 49 детей: Нюрба - 47 (26 детей), Маар – 5 (2 детей), Нюрбачан – 1, Антоновка – 12 (7 детей), Акана – 4 (1 ребенок), Сайылык – 3, Хаты – 1, Дикимдя - 1, Бысыттах – 6 (4 ребенка), Чукар -1, Егольжа – 4 (2 ребенка), Хатын-Сысы – 2, Малыкай – 7 (6 детей).

В настоящее время продолжают лечение (активные) - 601 больных: в Нюрбинском районе 594 пациентов с НКИ: из них на амбулаторном лечении - 558 (175 детей), на стационарном лечении - 36 пациентов (1 ребенок). ЯРКБ г. Якутск, Мирнинская ЦРБ - 7.

План вакцинации взрослого населения составляет 12677 человек (80% взрослого населения). Прошли полный курс вакцинации – 13019, ревакцинацию – 3609 человек. Вакцинированы 2 марта - 26 человек.

Уважаемые жители Нюрбинского района!

Призываем строго соблюдать все санитарно-эпидемиологические меры, режим самоизоляции гражданами старше 65 лет, с хроническими заболеваниями.

Оперативный штаб Нюрбинского района.

Махтанабыт

Быйыл олунньу ый 12 күнүгэр тапталлаах күндү аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Ньурба улууһун Антоновка нэһилиэгин ытык кырдьаҕаһа, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, 1928 с.т. **ГРИГОРЬЕВ Иннокентий Иннокентьевич**, уһун, ыарахан ыарыыттан бу Орто дойду олоҕуттан туораан өбүгэлэригэр айаннаата.

Тымныы, тыйыс кэмҥэ, хамсык үгэнигэр аҕабытын харайарбытыгар ыарахан үлэтигэр бары көмөлөспүт аймахтарбытыгар, чуолаан Захаров Николайга, Евгенийга, Софронов Дмитрийга, Григорьев Александрга, кинилэр табаарыстарыгар, күүппүтүгэр Округин Сергейга, бырааппытыгар Харламов Валерийга, доҕорбутугар Тимофеев Владимир Михайловичка уонна өйөөбүт, көмөлөспүт бары аймахтарбытыгар, доҕотторбутугар, бииргэ үлэлиир дьоммутугар, тэрилтэлэрбитигэр, Октябрьскай нэһилиэк администрациятыгар, баһылыкпытыгар Корякин Семен Александровичка барҕа махталбытын тириэрдэбит.

Барыгытыгар үтүөнү, кытаанах доруобуйаны, дьиэ кэргэттэргитигэр дьоллоох олоҕу баҕарабыт.

Оҕолоро, күтүөттэрэ, кийииттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

– Цифровая Якутия –

6 якутских бизнес-проектов, где спонсором может стать каждый

Главная проблема для любого проекта, будь то в сфере ИТ-технологий, искусства или общепита - найти первоначальный стартовый капитал. Но если идея достаточно необычна, и вы уверены, что людям проект обязательно понравится, можно попробовать собрать деньги на него заранее среди потенциальных клиентов. Примерно так и работает краудфандинг.

Деньги собирают на специальных сервисах. Крупнейший англоязычный портал - "Кикстартер". В России популярны порталы "Бумстартер" и "Планета".

В ноябре 2021 года Фонд развития инноваций Якутии совместно с платформой "Бумстартер" провёл конкурс краудфандинговых проектов. Победители получили возможность абсолютно бесплатной упаковки и продвижения своих проектов на "Бумстартере".

После обучения и помощи в "упаковке" проектов победители конкурса начали публиковать свои проекты на сайте "Бумстартер". Любой желающий может зайти и поддержать понравившийся проект, получив за это вознаграждение.

УЧИМ АНГЛИЙСКИЙ

У Туяры Бехтюевой проект "Книга для детей "Научимся читать по-английски". Опытная преподавательница уверена, что при следовании её методу дети смогут читать на английском уже через два месяца. Ученики Туяры изучают язык именно по её авторскому методу.

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/startykt/kniga_dlya_detey_nauchimsya_chitat_po-angliyski**

ЭКО-СУМКИ

Туйара Мордосова запустила проект "Эко-сумка Green Wings". Стильные сумки помогают решить одну из важнейших экологических проблем - сократить количество одноразового пластика. Сумки Green Wings сделаны из водоотталкивающей ткани.

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/1075768/195060**

ЗАЩИТА ОБУВИ

Владимир Ляпин собирает на дождеходы - необычные защитные чехлы для обуви. Они легко одеваются, компактно сворачиваются для хранения, и стильно выглядят. Незаменимая вещь для Якутска в течение трёх сезонов!

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/1076035/rezinovye_chehly_dlya_obuvi**

РАСШИРЯЕМ ИТ-ШКОЛУ

Артём Яковлев, профессиональный 3D-художник, основатель школы компьютерной графики "itСтарт", планирует на собранные деньги расширить возможности школы.

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/itstart/itstart_shkola_kompyuternoy_grafiki**

ГОВОРИМ ПО-ЯКУТСКИ

Лилия Газизова вместе с мужем Ньургуном ищут финансирование на разработку приложения по изучению якутского языка "Сахалыы". Язык планируется изучать по специальной игровой методике с системой бонусов и рейтингов. Приложение будет бесплатным.

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/1079001/prilozhenie_po_izucheniyu_yakutskogo_yazyka_sahalyy?play=1**

ШОКОЛАД, КОТОРЫЙ ДАРИТ ЭМОЦИИ

Сертифицированный шоколатье Лия Шарина из Мегино-Кангаласского улуса с 2020 года занимается изготовлением шоколада ручной работы из высококачественного бельгийского сырья. Кондитер предлагает своим клиентам разнообразный плиточный шоколад, конфеты, клубнику в шоколаде, красивые шоколадные букеты и многое другое. Цель её сбора - расширить производство.

Ссылка на проект **https://boomstarter.ru/projects/1077115/shokolad_podarki_emotsii**

Наталия Иванова изготавливает натуральное **"Сахамороженое"** на основе традиционного якутского лакомства күөрчэх с добавлением фруктов и ягод.

"Планирую приобрести оборудование для производства мороженого из цельного молока коровы, козы и кобылы, кисломолочных продуктов и любимого национального напитка кумыс!"

https://boomstarter.ru/projects/1079896/sahamorozhenoe_vkus_detstva

Команда разработчиков ищет финансирование для мобильного приложения **AyanEat**. Это приложение поможет водителям во время дальних поездок по нашей республике, показав, где находятся объекты инфраструктуры. Также через него можно будет заранее сделать заказы в придорожных кафе и подать сигнал о помощи.

https://boomstarter.ru/projects/528253/195988

Фонд развития инноваций.

– Кэриэстэбил –

Биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах

Күндү эдьиийбит, дьүөгэбит, ийэбит, эбэбит, Чкалов олохтооҕо **ФИЛИППОВА Арина Семеновна** биһиги кэккэбиттэн ыарахан ыарыыттан суох буолбута кулун тутар 4 күнүгэр 40 хонуга буолар.

Арина 1953 сыл сэтинньи 19 күнүгэр маҥнайгы оҕонон төрөөбүтэ. Оҕо сааһа, олоҕо кэрэ айылҕалаах Чкаловыгар аспыта. Ийэтэ фермаҕа үлэлиир буолан Арина ынах ыаһан, балыстарын-быраатта-рын бүөбэйдэһэн улааппыта. Эрдэ үлэһит буолан ийэтигэр көмө буолаары 1970 сыллаахха Акана оскуолатын 8 кылааһын бүтэрэн баран Дьокуускайдааҕы 2-с №-дээх педучилищеҕа детсаад иитээччитин идэтигэр үөрэнэ киирбитэ. 1973 сылга үөрэҕин бүтэрэн дойдутугар Чкаловка детсаад иитээччитинэн үлэтин саҕалаабыта. Кэлин детсаад сэбиэдиссэйинэн 1994 сылга диэри үлэлээбитэ.

1994 сылга Чкаловка 9 кылаастаах оскуола аһыллан онно технология, национальнай культуура, ырыа учууталынан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Бу үлэлээбит сылларыгар оҕолору декоративнай-прикладной искусствоҕа уһуйан оҕолорун үлэлэрэ быыстапкаларга кыттан өрөспүүбүлүкэҕэ тиийэ үрдүк

сыанабылы ылбыттара. Туох баар уопсастыбаннай, культуурунай тэрээһиннэр Арината суох ыытыллыбат этилэр.

2005 сылга "Көмүс сүүтүк" диэн иис куруһуогун тэрийэн үлэлэппитэ. Ыал ийэлэрэ, эбээлэрэ кэлэн кини салалтатынан туос иһит арааһын, сахалыы киэргэллэри тигэн саҕалаабыттара, элбэххэ үөрэммиттэрэ. Туос араас өҥнөрүн туһанан кэрэчээн хартыыналары аттаран таһаарара. Дойдубут кылгас сайыныгар сибэкки эгэлгэтин, эмтээх оттору, айылҕа дьикти көстүүтүн хаартыскаҕа түһэрэн элбэх альбомнары, планшеттары оҥорбута. Кэрэни кэрэхсииргэ оҕолору эрэ буолбакка, улахан дьону эмиэ тулалыыр эйгэ дьиктитин сэҥээрэргэ, таба көрөргө көҕүлээбитэ.

Арина тус үлэтин таһынан сатабыллаах, минньигэс астаах хаһаайка, имигэс илиилээх иистэнньэҥ этэ. Кэргэнэ, Хорулаттан төрүттээх Филиппов Феоктист Михайлович, олус көнө майгылаах, булчут, бастыҥ механизатор киһи этэ. 2018 сыллаахха ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыта. Биэс оҕолорун үөрэттэрэн, сүөһү-ас ииттэн быр-бааччы ыал буолан олорбуттара. Кини эдэр көлүөнэни иитиигэ үлэтэ сыаналанан 1996 сылга 1 категориялаах учуутал, 2006 сылга СӨ үөрэҕириитин туйгуна буолбута.

Күндү эдьиийбит, дьүөгэбит, күн күбэй ийэбит, эбэбит Арина Семеновна барахсан сырдык мөссүөнэ биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах сылдьыаҕа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, бииргэ төрөөбүттэрэ, аймахтара, дьүөгэлэрэ.

Ийэбит сүрэхпитигэр өрүү баар

Биһиги дьиэ кэргэн тапталлаах күндү ийэбит, эбээбит, хос эбээбит **КИРИЛЛИНА Лидия Семеновна** уһун ыарахан ыарыыттан бу Орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта бу сыл кулун тутар 3 күнүгэр биир сылын туолар.

Күн күбэй ийэбит, эбээбит Кириллина Лидия Семеновна 1942 сыллаахха ахсыннары 13 күнүгэр Ньурба улууһун Хорула сэлиэнньэтигэр, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кэмигэр күн сирин көрбүтэ. Төрөппүттэрэ Кириллина Анна Ивановна, Кириллин Семен Акимович урукку кэмҥэ холкуос төһүү үлэһит дьоно этилэр, ол курдук эбээбит Анна Ивановна ыаннааксытынан, оттон эһээбит Семен Акимович хонуу үлэһитинэн үлэлээбиттэрэ.

1942 сыл сайыныгар эһээбит Семен Акимович сэриигэ ыҥырыллыбыт. Алтыннары 18 күнүгэр Сталинград иһин кыргыһыыга баахыран госпитальга сытан өлбүтүн туһунан эбэбитигэр Анна Ивановнаҕа "хара сурук" кэлбит. Бу сыл ахсыннааы ийэбит Лидия Семёновна күн сирин көрбүтэ. Онон аҕатын туһунан ийэтиттэн истэн эрэ билэр этэ.

Сэрии кэмин оҕото буолан олох ыараханын билэн улааппыта. Ийэбит биир саастаҕар эбэбит Анна Ивановна 3 оҕотун илдьэ Элиптээн диэн сиргэ ыаннааксытынан үлэлии көһөн тиийбитэ уонна сэрии бүтүөр диэри бу холкуоска үлэлээбитэ. Онон оҕо сааһа Хорулаҕа Элиптээн диэн сиргэ аспыта. Улахан эдьиийэ Дуунньа, убайа Акыым хоннохторугар көрүллэн-харайыллан улааппыта.

Оҕо сааһын маннык диэн ахтан кэпсиирэ: "Мин өйдүүрбүнэн, убайым Акыым, эдьиийим Дуунньа Хорулаҕа оскуолаҕа үөрэнэ бараллара. Оччоҕо ийэм кэнниттэн батыһа сылдьарбын өйдүүбүн. Оскуолаҕа үөрэниэхтээх сааспар Элиптээҥҥэ оскуола аһыллыбыта, ол онно үөрэнэ киирбитим. Ийэм үс оҕону үөрэттэрэр кыаҕа суох буолан миигин хойутаан киллэрбит этэ. Оҕо сылдьан тохтубут бурдугу ичигэстээн суорунаҕа тардан, сайынын отмас үлэтигэр, кыһынын хотон үлэтигэр эриллэн сарсыардаттан киэһэ хойукка диэри үлэ-

лээн улааппытым". Эдэр сааһыгар Муомаанынан, Сатанан, Акыыданан фермаҕа борооску көрүүгүгэр үлэлээбитэ. Кэлин балыыһаҕа санитарканан, оскуола интернатыгар ньээннньэнэн үлэлии сылдьан биэнсийэҕэ тахсыбыта, "Үлэ бэтэрээнэ" буолбута.

1963 сыллаахха олоҕун аргыһын, биһиги аҕабытын, эһэбитин Николаев Алексей Семёновиһы көрсөн ыал буолбуттара. Аҕабыт, эһэбит Алексей Семёнович элбэх оҕолоох Николаев Семен Иванович (Сайгылла) уонна кини бастакы кэргэнэ, Таркаайыттан төрүттээх Марыына оҕолоруттан биирдэстэрэ. Аҕабыт оҕо сааһа сэрии сылларыгар аспыта, аҕатын Сэмэни кытары тэҥҥэ үлэҕэ, булка эриллэн-мускуллан үлэни өрө тутан улааппыта. Акыыда Куруҥ күөлүгэр ыччат сүөһү бостуугунан, Хорула кулуубун, оскуолатын тутуутугар үлэлээбитэ.

Кэлиҥҥи сылларга "Марха" сопхуоска сылгы базатыгар сылгыһытынан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Үлэлиир кэмнэригэр элбэх эдэр ыччаты сылгыһыт мындыр идэтигэр уһуйбута уонна үөрэппитэ. Сыралаах үлэтин туоһутунан өрөспүүбүлүкэтээҕи сылгыһыттар сийиэстэригэр делегатынан талыллан кыттыыны ылбыта буолар. Үлэҕэ үрдүк ситиһиилэрин түмүгүн араас наҕараадалар, бочуотунай грамоталар, ол курдук "Үлэ уонна тыыл бэтэрээнэ", "Коммунистическай үлэ ударнига" бэлиэлэр, "За доблестный труд в ВОВ 1941-1945 гг.", "50 лет Победы в ВОВ 1941-1945 гг." мэтээллэр, махтал суруктар туоһулууллар. Аҕабыт, эһэбит Өлөксөй үтүө-мааны үлэһит, байанайдаах булчут, эрэллээх табаарыс, дьоҥҥо-сэргэҕэ убаастанар, сытыары сымнаҕас, сэмэй майгылаах ыал аҕатын бастыҥа этэ.

Ийэлээх аҕабыт 5 оҕону төрөтөн, иитэн-харайан, үлэһит дьон оҥортообуттара. Дьоммут наһаа иллээх дьиэ кэргэн этилэр. Дьон сиэринэн сүөһү-ас, хаһаайыстыба тэринэн сатабыллаахтык дьаһанан олорбуттара, дэриэбинэ биир бастыҥ ытыктанар ыаллара этилэр.

Олох хайа баҕарар түгэнигэр өйдөһөн-өйөһөн, биир санаанан салайтаран куруук дьон үөрүүтүн-хомолтотун тэҥҥэ үллэстэн, кинилэргэ күүс-көмө буолаллара. Аҕабыт бултууралтыыр, ийэбит таҥаһы да, түүлээҕи да иистэнэр буолан, ас үчүгэйин аһаан, таҥас маанытын таҥнан оччотооҕу оҕолортон, дьонтон итэҕэһэ суох олорбуппут. Биһиги, оҕолор, үтүө-мааны дьиэ кэргэҥҥэ күн сирин көрөн, улаатан, киһи буолбут дьоллоохпут.

Ийэбит Лидия Семеновна барыбытыгар кытаанах ирдэбиллээҕэ, ол курдук үөрэххэ кыһаллыыны, ситиһиини, бэрээдэги тутуһары, дьоҥҥо-сэргэҕэ ытыктабыллаах сыһыаны, эппиэтинэстээх буолууну. Хас биирдии оҕо анал эбээһинэстээх буоларбыт, ону толороргутун куруук хонтуруоллуур уонна ирдиир этэ. Ийэбит тугу да сатаабатаҕа диэн суох курдуга, саха сиэринэн олус ыалдьытымсах, куруук дьоннооох-сэргэлээх буолара.

Биһиги ийэбит барахсаҥҥа махталбыт муҥура суох. Ис сүрэҕиттэн ийэлии истиҥ тапталын, амарах сыһыанын, олохпутугар суолбутун буларбытыгар үтүө сүбэтин, өйөбүлүн хаһан да умнубаппыт. Ийэбит, эбэбит олоҕо, оҕолорунан, сиэннэринэн, хос сиэннэринэн салҕанар.

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Лидия Семеновна сырдык мөссүөнэ, үтүө майгыта биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар, сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Күндүтүк саныыр тапталлаах быраапыт, көрбүт оҕобут, Чуукаар нэһилиэгин олохтооҕо

СЫМЫТОВ Игорь Михайлович

бу дьыл олунньу 23 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан улаханнык хомойон, хоргутан туран тапталлаах кэргэнигэр Аграфена Александровнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүт убайыгар, быраатта-рыгар, балтыларыгар, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын, аһыыбытын тиэрдэбит. Куруук үөрэ-көтө сырдыгынан сыдьаайа, элбэх көрдөөх кэпсээннээх быраапыт барахсан сырдык мөссүөнүн умнуохпут суоҕа. Төрөөбүт төрүт дойдутун, киинин түһэрбит тапталлаах Чуукаарын буора сылаассымнаҕас суоҕан, тэллэх буоллун. Быдан дьылларга быраһаай, уһун уугар сымнаҕастык утуй.

Чуукаартан убайа Алексей Иванович, Мархаттан, Москваттан эдьиийдэрэ Анна, Розалия Ивановналар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

Дьиикимдэ нэһилиэгин кыл. исписэлиитигэр Васильева Н.С., кинилэр дьиэ кэргэттэригэр аҕалара, эһэлэрэ, Үөһээ Бүлүү Мэйик нэһилиэгин олохтооҕо, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, спорт бэтэрээнэ, элбэх оҕолоох аҕа

ВАСИЛЬЕВ Федот Иванович

ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.

Дьиикимдэ СП кэлэктиибэ.

Выражаем глубокие соболезнования нашей коллеге, подруге Азизовой Марьяне Николаевне и ее сестре Наталье по поводу скоропостижной кончины горячо любимой матери

БУДНИКОВОЙ Ольги Анатольевны.

Коллеги, подруги из Нюрбы.

Выражаем глубокое соболезнование бывшей нашей коллеге, учителю английского языка и социальному педагогу Нюрбинской СОШ №2 Беззубцевой Марьяне Николаевне по поводу скоропостижного ухода из-за тяжелой болезни любимой матери

БУДНИКОВОЙ (КШНЯКИНОЙ) Ольги Анатольевны, последовавшей 22.02.2022 в г. Якутске.

Коллеги по второй школе.

Күндү бииргэ үөрэммит дьүөгэбит, кыыспыт, Ньурба улууһун Марха дэриэбинэтин олохтооҕо

ФЕДОРОВА Ольга Семеновна

соһуччу олохтон туораабытынан уолугар, чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Ольгабыт сырдык мөссүөнэ биһиги сүрэхпитигэр өрүү баар буолуо. Быдан дьылларга быраһаай.

Бииргэ үөрэммит оҕолоро.

Таркаайы нэһилиэгин олохтооҕо

ФЕДОРОВА Ольга Семеновна

соһуччу күн сириттэн барбытынан тапталлаах уолугар Юлиан Семеновичка бииргэ төрөөбүттэригэр Раиса Семеновнаҕа, Изабелла Семеновнаҕа, Семен Семеновичка, Ульяна Семеновнаҕа, Иван Семеновичка, күтүөтүгэр, кийиитигэр, саҥаһыгар уонна бары чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

"Таркаайы нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк сүбэтин депутаттара.

Күндү дьүөгэм, саҥаспыт, оҕо эрдэхпититтэн ыкса ыалбыт

САБЫЧЫКОВА Акулина Сергеевна

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кыыһыгар, балтыбытыгар, эдьиийбитигэр Любовь Афанасьевнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгын тэҥҥэ үллэстэбит. Күндү киһибит туһунан үтүө ойдөбүл умнуллубат.

Дьокуускайтан Татьяна Андреевна, Нюргуяна, Туяра дьиэ кэргэттэрэ, Алексеевтар.

Сэрии сылларын оҕото Куочай детдомун иитиллээччитэ, "Ньурба" сопхуос бастыҥ үлэлээх ньирэй көрөөччүтэ, коммунистическай үлэ ударнига, Дьиикимдэ сэлиэнньэтин ытык кырдьаҕастарыттан биирдэстэрэ, убаастыыр балтыбыт

САБЫЧИКОВА Акулина Сергеевна

ыарахан ыарыыттан 83 сааһыгар олохтон туораабытынан тапталлаах ыаһыгар Любаҕа уонна бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Убайдара Екатеринбургтан Захаров И.С., Ньурбаттан Захаров А.С. уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

"Чаппанда нэһилиэгэ" МТ дьаһалтатын, олохтоохторун аатыттан

БУХОЛОВ Николай Саввич

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аҥыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

"Чаппанда нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Чаппандатааҕы оҕо уһуйааныгар бииргэ үлэлиир кэллиэгэлэрбитигэр Бухолова Валентина Саввичнаҕа уонна Бухолов Евгений Саввичка кинилэр тапталлаах убайдара

БУХОЛОВ Николай Саввич

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн суох буолбутунан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Оҕо уһуйаанын кэлэктиибэ.

Бииргэ үлэлиир кэллиэгэбит Чуукаардааҕы бэтэринээринэй пуун сэбиэдиссэйэ Алексеева Наталья Саввична бииргэ төрөөбүт убайа

БУХОЛОВ Николай Саввич

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбатааҕы бэтэринээринэй Управление кэлэктиибэ, профкома.

Күндү бииргэ үөрэммит кылааһыннааыкпыт, Хорула олохтооҕо

НИКОЛАЕВ Альберт Никитич

ыарахан ыарыыттан эмискэ олохтон туораабытынан кэргэнигэр Валяҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аҥыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Хорула оскуолатын 1978 с. выпускниктара.

Күндү аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, Сүлэ нэһилиэгин төрүт олохтооҕо, Үлэ Албан аата 3 истиэпэнэ уордьаннаах, "Килбиэннээх үлэтин иһин" мэтээллээх, коммунистическай үлэ ударнига, 11 пятилетка чемпүйүөн тырахтарыыһа, үлэ бэтэрээнэ, Сүлэ нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо

ФЕДОРОВ Иван Васильевич

бу сыл олунньу 28 күнүгэр 83 сааһыгар ыарахан ыарыыттан туораабытын билэр дьонугар курутуйан туран биллэрэбит.

Кыыһа, күтүөтэ, уолаттара, кийиттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Убаастыыр учууталбыт, кылааспыт салайааччыта Семенова Людмила Ивановнаҕа аҕата

ФЕДОРОВ Иван Васильевич

күн сириттэн ыараханнык ыалдьан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолатын 2 "б" кылааһын төрөппүттэрэ.

Сүлэттэн төрүттээх тыыл, үлэ бэтэрээнэ

ФЕДОРОВ Иван Васильевич

ыалдьан олохтон туораабытынан кыыһыгар, кийииппитигэр Семенова Людмила Ивановнаҕа, уолаттарыгар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьокуускайтан Семеновтар.

Биир дойдулааахпыт, "Үлэ Албан Аат" III истиэпэннээх уордьан кавалера, "Ньурба", "Сүлэ" сопхуостарга тимир ууһунан, механизаторынан үрдүк таһаарыылаахтык үлэлээбит, 11 пятилетка чемпион тракториһа, коммунистическай үлэ ударнига, "Килбиэннээх үлэтин иһин" мэтээлинэн наҕараадаламмыт

ФЕДОРОВ Иван Васильевич

бу сыл олунньу 28 күнүгэр 83 сааһыгар соһуччу олохтон туораабытынан оҕолоругар Людмила Ивановнаҕа, Васяҕа, Алешаҕа, Ваняҕа, бары чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Сүлэ нэһилиэгин дьаһалтата.

Үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕото, "Сүлэ" сопхуос саҥа тэриллиитигэр үрүлүйэ үлэлээн, звеноводтаан үгүс үтүөнү оҥорбут, "Үлэ албан аат" 3 истиэпэннээх уордьаннаах

ФЕДОРОВ Иван Васильевич

ыарахан ыарыыттан 84 сааһыгар соһуччу олохтон барбытынан кыыһыгар Людмила Ивановнаҕа, уолаттарыгар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар, атастарыгар-доҕотторугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Сүлэ" сопхуоска бииргэ үлэлээбиттэрин аатыттан С.Г.Петрова.

Выражаем глубокое соболезнование сыну Анатолию и его семье, родным и близким в связи с кончиной после продолжительной болезни горячо любимой матери и бабушки, ветерана педагогического труда, ветерана тыла в ВОВ 1941-1945 г.г., Отличника народного просвещения СССР, Отличника народного просвещения РСФСР, ветерана МБОУ "Нюрбинская СОШ №2 им. М.С. Егорова"

ИВАНОВОЙ Ольги Прокопьевны.

Коллектив МБОУ "Нюрбинская СОШ №2 им. М.С.Егорова".

Ньурба улууһун ытык кырдьаҕаһа, тыыл, үлэ уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ, олоҕун устата үлэни өрө туппут, элбэх оҕону, ыччаты иитэн-үөрэтэн таһаарбыт, сырдыгы, кэрэни сахпыт убаастыыллаах киһибит

ИВАНОВА Ольга Прокопьевна

бу күн сириттэн ыарахан ыарыы ылан барбытынан, кини чугас дьонугар, аймах-билэ дьонугар улахан хомолтобутун, кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба улууһун Ытык Сүбэтэ, Бэтэрээннэр Сэбиэттэрэ, аҕам саастаах дьоно.

Акана нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ, сыана бэтэрээнэ, актыыбынай общественник, тапталлаах ийэ, эбэ

ДАВЫДОВА Арина Семеновна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан убайыгар Макар Александровичка, быраатыгар Андрей Прокопьевичка, кыыһыгар Сарданаҕа, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

П.С. Егоров аатынан Акана орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Акана төрүт олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, билигин Дьокуускай куоракка олорбут

ДАВЫДОВА Арина Семеновна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн бииргэ төрөөбүт быраатыгар Николай Семеновичка, кини дьиэ кэргэнигэр тапталлаах эдьиийдэрэ уһун ыарахан ыарыыттан суох буолбутунан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьиикимдэ ситэтэ суох орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Акана нэһилиэгиттэн төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, улаханнык убаастыыр эдьиийбит

ДАВЫДОВА Арина Семеновна

ыарахан ыарыыттан 69 сааһыгар олохтон туораабытынан кыыһыгар Сарданаҕа, бэйэтэ ииппит сиэнигэр Стаска уо.д.а. сиэннэригэр, убайа Макар Александровичка, балтыларыгар, быраатта-рыгар, урууларыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Эдьиийбит Арина туох баар Давыдовтары, урууларын түмэр үтүө майгылаах, кэрэ киһи этэ. Эйэҕэс, элэккэй майгыгын мэлдьи саныахпыт, ахтыахпыт. Быдан дьылларга быраһаай.

Антоновкаттан Кылыяровтар, Николаевтар, Аканаттан Семеновтар, Маартан Яковлевтар, Бүлүүттэн Кылыяровтар.

Күндү таптыыр, убаастыыр быраапыт, убайбыт, таайбыт, Дьиикимдэттэн төрүттээх Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, өр сылларга Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолатыгар труд, черчение учууталынан үлэлээбит педагогическай үлэ бэтэрээнэ

НИКОЛАЕВ Гаврил Васильевич

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан таптыыр кэргэнигэр Екатерина Николаевнаҕа, уолаттарыгар Григорийга, Георгийга, кыыһыгар Александраҕа, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Бииргэ төрөөбүт убайгыт Афанасий Николаев, эдьиийгит Валентина Иванова, Ньурбаттан бырааккыт Альберт Степанов дьиэ кэргэттэрэ, Краснодартан балтыгыт Татьяна Николаева.

Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, өр сылларга Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскуолатыгар технология учууталынан үлэлээбит кэллиэгэбит

НИКОЛАЕВ Гаврил Васильевич

ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн букатыннаахтык күрэммитинэн кэллиэгэбитигэр Марина Владимировнаҕа, Григорий Гаврильевичка, кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

А.Н. Чусовской аатынан Ньурбатааҕы техническэй лиссиэй кэлэктиибэ.

Күндүтүк саныыр дьүөгэбит, табаарыспыт, Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай сулууспатын туйгуна, үлэ бэтэрээнэ

ДАВЫДОВА Арина Семеновна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кыыһыгар, сиэннэригэр, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Умнуллубат оҕо сааспыт биир эрэллээх дьүөгэтэ, үтүөкэн майгылаах табаарыспыт биһиги сүрэхпитигэр куруук баар буолуоҕа.

Акана оскуолатын 1968 сыллааҕы выпускниктара.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор Дорофеева Л.К.
НЬУРБА ОГНИ-НЮРБЫ

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.

ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаараччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ

Таһаараччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhapechat@mail.ru
Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэпчиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нуччалыы

Индекс: ПИ 988
Тираж 711.
Объем - 12 стр.
формата А3.
Сыаната - 30 солк.
02.03.2022 с.